

[Finansministeren]

slaget, at der ved fastsættelsen af størrelsen af den søgte bemyndigelse var taget hensyn til regeringens ønske om at kunne nøjes med at fremsætte forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet én gang årligt. Som det fremgår af bemærkningerne til nærværende forslag, resterer der ved udgangen af oktober måned knap 2 mia kr. af denne bemyndigelse. Hertil kommer, at reserven af utrukne kreditter i løbet af 1980 er blevet forøget med 475 mill. \$, svarende til 2,8 mia kr., som allerede er fratrukket i lånebemyndigelsen.

Af det løbende betalingsbalanceunderskud i de første 3 kvartaler af 1980 kan det rent foreløbigt anslås, at statens nettolåntagning har dækket knap halvdelen. Godt 1 mia kr. er finansieret ved en reel nedgang i valutareserverne, mens resten er finansieret i stort set lige store andele af hypotekbanken, de øvrige offentlige udenlandske låntagere og den private kapitalimport.

Hvis den private kapitalimport i den forløbne del af 1980 skulle have ydet et væsentlig større bidrag til betalingsbalancefinansieringen, end tilfældet faktisk har været, ville det have været nødvendigt at følge en betydelig strammere pengepolitisk linje. Regeringen og Nationalbanken var enige om ikke at lade den kraftige stigning i det udenlandske renteniveau i forårsmånederne 1980 slå fuldt igennem på det indenlandske renteniveau. I den foreliggende situation fandt man, at en mere afdæmpet stigning i renteniveauet måtte være at foretrække, og en sådan politik var mulig, bl. a. fordi staten rådede over en vis valutarisk stødpude i form af utrukne kreditter.

Jeg har i nærværende lovforslag søgt om en udenlandsk lånebemyndigelse af samme størrelse som sidste år. Jeg har herved forudsat, at staten også i 1981 skal dække en væsentlig del af det samlede finansieringsbehov på 19-20 mia kr. På grund af de stigende afdrag på den offentlige udlandsgæld giver en forventet nedgang i det løbende betalingsbalanceunderskud sig ikke fuldt udslag i bruttofinansieringsbehovet.

Den søgte bemyndigelse må påregnes at dække statens lånebehov i 1981, og den vil give rimelige muligheder for en fleksibel tilrettelæggelse af den nødvendige statslige låntagning under hensyn til udviklingen på de udenlandske lånemarkeder.

Med disse bemærkninger indstilles lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) *Forespørgsel til justitsministeren:*

Forespørgsel af Pilgaard Andersen (FP), Birgith Mogensen (CD) og Inge Krogh (KrF) m. fl.:

»Hvilke initiativer agter ministeren at tage for at hindre, at indsatte i fængsler, anstalter og arresthuse påtvinges narkotika af medfanger?«

(Forespørgsel nr. 9. Anmeldt 16/10 80. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 80).

Forhandling

Den fg. formand (Søren B. Jørgensen):

Taletiden for ordførerne er aftalt til 10 minutter i 1. omgang og 5 minutter i 2. omgang.

Ordføreren for forespørgerne, hr. Knud Lind, har ordet.

Knud Lind (FP):

Når partierne centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti og fremskridtspartiet i forening har rejst denne forespørgselsdebat om, hvilke initiativer ministeren agter at tage for at hindre, at indsatte i fængsler, anstalter og arresthuse påtvinges narkotika af medfanger, skyldes det, at vi dels gennem pressen, dels gennem fængselspersonalet på Nyborg statsfængsel er blevet gjort opmærksom på de tilstande, som hersker i danske fængsler i form af narkotikamisbrug med deraf følgende kriminalitet.

Det er partiernes opfattelse, at strafafsonere, som er indsat i danske fængsler, bør kunne afsone en straf, uden at de under deres ophold helt eller delvis bliver tvunget ud i et narkotikamisbrug, som medfører ny kriminalitet. Under strafafsoningen i et fængsel er strafafsoneren mod sin vilje anbragt i statens varetægt. Strafafsoneren har ikke længere rådighed over sin person eller færden og er helt prisgivet de vilkår, som fængselsforsorgen tilbyder den pågældende.

Et af de vilkår, som dagens fængselsforsorg via vores narkotikapolitik og i særdeleshed på grund af manglende kontrolforan-

[Knud Lind]

staltninger påtvinger den indsatte, er et fortsat liv i narkoafhængighed.

Hvad har justitsministeren gjort for at standse disse frygtelige tilstande? Den 22. december 1978 blev der nedsat en arbejdsgruppe, som skulle lave en indstilling om foranstaltninger mod vold, indsmugling og handel med narkotiske stoffer m. v. i kriminalforsorgens lukkede anstalter. Årsagen til nedsættelsen var, at daværende justitsminister, fru Nathalie Lind den 20. november 1978 konkluderede, at situationen i enkelte fængsler måtte anses som absolut foruroligende.

I december 1979 kom indstillingen fra arbejdsgruppens overvejelser og forslag til løsning af problemerne. I tiden efter december 1979 kan man ikke sige, at problemerne er blevet mindre i de danske fængsler. Men hvad har ministeren foretaget sig i den mellemliggende periode for at dæmme op for volden og narkotikamisbruget i fængslerne?

På vegne af CD, kristeligt folkeparti og fremskridtspartiet må vi desværre konstatere, at der ikke er sket ret meget. Der har været nogle intetsigende samråd med ministeren, men det har knebet med direkte forslag fra ministeren, selv om arbejdsgruppens oplæg til ministeren og folketinget indeholder nogle forslag til løsning af problemerne.

Man peger således på følgende: ændring af en række cirkulærer med henblik på at begrænse mulighederne for indsmugling, udbygning af kontrolforanstaltningerne i forbindelse med besøg samt andre ting, som ikke i sig selv koster de store beløb.

Uagtet alle disse gode forslag fra kriminalforsorgen er der alligevel ikke rigtig sket noget. De omtalte cirkulæreændringer angående kontrolforanstaltninger kunne ministeren ad administrativ vej allerede på nuværende tidspunkt have ændret; det er bare ikke sket.

Mens tiden går, kan vi i dagspressen læse om narkomord med tilknytning til bagmænd både uden for og inden for fængslernes mure. Denne laden-stå-til-mentalitet har da også bevirket, at tillidsfolk fra Nyborg statsfængsel har rettet henvendelse til andre partier i folketinget uden om regeringen. Mord, narkodød, vold og kriminalitet inden for murene er dog grund nok til at rejse denne debat. Hr. justitsminister, befolkningen og dermed folketinget kræver handling!

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

I den forløbne tid har jeg flere gange haft lejlighed til her i salen og i retsudvalget at redegøre for narkosituationen i fængslerne. Jeg har været i samråd i retsudvalget i marts og oktober i år og dér givet oplysninger om den seneste udvikling og om de foranstaltninger, der allerede er truffet, og om dem, som snarest vil blive truffet til imødegåelse af de problemer, som er opstået for kriminalforsorgen på dette område.

Nu er der altså af hr. Pilgaard Andersen, hr. Erlendsson, hr. Knud Lind, hr. Voigt, fru Birgith Mogensen og fru Inge Krogh stillet forespørgsel om, hvilke initiativer jeg agter at tage for at hindre, at indsatte i fængsler, anstalter og arresthuse påtvinges narkotika af medfanger.

Det er rimeligt, at jeg benytter denne lejlighed til at give tinget en noget bredere orientering om den situation, som tegner sig i fængslerne i dag, og om de allerede trufne og planlagte foranstaltninger.

Det er nok nødvendigt indledningsvis at fastslå, at narkotikaproblemet har været kendt i fængslerne i en længere periode. Problemerne er imidlertid vokset i løbet af 1970'erne, dels fordi antallet af narkomaner i fængslerne har været stigende, dels som følge af at man har kunnet konstatere en ændring af narkomanernes forbrugsmønster i retning af brug af hårdere stoffer.

Angående antallet af narkomaner blandt de indsatte kan jeg oplyse, at der i august 1971 var indsat 575 narkomaner, som udgjorde omkring 16 pct. af det samlede antal indsatte. Dette tal steg støt til august 1974, hvor antallet af indsatte narkomaner blev opgjort til 728 svarende til 21 pct. af det samlede antal indsatte. Efter et markant fald i antallet af indsatte narkomaner i perioden 1975-77 indtrådte der på ny i 1978 en stigning, der har fortsat siden.

En opgørelse i september 1979 viste, at 661 indsatte var narkomaner, svarende til 23 pct. af belægget på dette tidspunkt. Jeg kan tilføje, at mere end 60 pct. af disse narkomaner ved indsættelsen havde været ude i et egentlig vanemæssigt forbrug af hårde stoffer, og at omkring halvdelen af narkomanerne desuden selv var dømt for handel med euforiserende stoffer, herunder hash.

[Justitsministeren]

Situationen er herefter den, at antallet af narkomaner i vore fængsler har vist en foruroligende stigning i de sidste par år, men at det samlede antal dog ikke er højere end det, vi havde i midten af 1970'erne.

Værre er det gået med antallet af personer, der er indsat i fængsel for handel med narkotika uden selv at være stofbrugere. Forholdet er her det, at mens der på et givet tidspunkt i 1972 var indsat 85 sådanne narko-handlere, var dette tal i september 1979 steget til 150.

Det er klart, at denne stigning i antallet af typiske professionelle narko-forhandlere uden egne stofproblemer må give anledning til betydelig bekymring, bl. a. på grund af disse indsattes mulighed for tilknytning til det professionelle omsætningsmiljø uden for fængslerne, og det kan derfor ikke undre, at problemerne med hensyn til indsmugling og forbrug af narkotika er forøget i fængslerne i de senere år. Men det er nok alligevel værd at bemærke, at problemet tilsyneladende har været noget aftagende på nogle af de store lukkede anstalter i de senere måneder.

Problemet med hensyn til indsmugling og forbrug af narkotika har naturligvis også sammenhæng med den udvikling af fængselsforholdene, der er gennemført siden 2. verdenskrig, bl. a. i henseende til friere mulighed for besøg og udgang. Disse friere forhold og den omstændighed, at narkotiske stoffer næsten intet fylder, har bevirket, at det har været meget vanskeligt at modvirke indsmugling og forbrug af narkotika på fængslerne til stor skade for fængselsmiljøet og til fare for de enkelte indsatte, ikke mindst de svage i fællesskabet.

Inden jeg går videre i min fremstilling, vil jeg indskyde, at misbruget har flere forskellige former, hvoraf nogle er betydelig mindre farlige og mindre belastende for den enkelte og for helheden end andre. Der er således tale om en væsentlig forskel på de situationer, hvor uro og forstyrrelser skyldes misbrug af forskellige former for medicin eller brug af hash, og de alvorligere, hvor problemet skyldes anvendelse af hårdestoffer. Alle tre former for misbrug skal bekæmpes, men deres farlighed for den enkelte og for miljøet er forskellig.

Når jeg gør denne bemærkning, er det, fordi en del af de episoder i fængslerne, der har været offentligt omtalt, har skyldtes de

knap så belastende former for misbrug; det er heldigvis langtfra altid de hårde stoffer, der skaber problemerne.

Derefter vil jeg slå to ting fast. For det første er jeg fuldstændig enig i den linje i retning af humanisering af fængselsforholdene, som har været karakteristisk for de sidste mange års kriminalpolitik. Jeg ville anse det for et helt uacceptabelt tilbageskridt, hvis tilstedeværelsen af et antal narkomaner i vore fængsler skulle medføre indførelse af så væsentlige generelle restriktioner i fængslerne, at disse måtte få den virkning, at de på afgørende måde skader bestræbelserne for resocialisering af de indsatte og bestræbelserne på at begrænse de socialt og psykisk negative virkninger af et fængselsophold.

Men det er lige så klart, at jeg ikke kan acceptere, at forholdene i vore fængsler tager en sådan vending, at der bliver mere eller mindre fri adgang til narkotika, med den følge at fængselsmiljøet forråes, at narkomanernes forhold forværrer yderligere, at vold bliver almindelig, og at svagere sjæle påtvinges dette miljø og dermed eventuelt tvinges ind i et forbrug af euforiserende stoffer. Jeg mener, det er nødvendigt at gribe ind over for sådanne forhold, især for at beskytte de svage i et i forvejen meget hårdt miljø, selv om en indgriben eventuelt vil nødvendiggøre nogle indskrænkninger i de indsattes temmelig frie forhold.

Inden jeg går videre med at redegøre for de trufne og påtænkte foranstaltninger, vil jeg nævne, at justitsministeriet ikke er i besiddelse af et materiale, der belyser, om og eventuelt i hvilket omfang indsatte påtvinges narkotika af medfanger. Jeg vil ikke afvise, at der kan forekomme tilfælde, hvor noget sådant har fundet sted, ligesom der forekommer tilfælde, hvor personer, der ved indsættelsen ikke var brugere af euforiserende stoffer, i fængsel har brugt sådanne stoffer, i alt fald for en tid.

Jeg anser det imidlertid for nødvendigt, at man prøver at skaffe sig nærmere oplysninger om sådanne forhold, og jeg har derfor bedt justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe om at overveje, hvordan der vil kunne foretages en nærmere undersøgelse af disse vanskeligt målelige forhold.

Uanset om en sådan tvang finder sted eller ikke gør det – og det ved vi altså for lidt om – er det imidlertid nødvendigt at træffe

[Justitsministeren]

foranstaltninger mod den indsmugling og brug af narkotika, som angiveligt finder sted især i nogle af de lukkede fængsler. Det er nødvendigt ikke alene på grund af den fare, der er forbundet med selve stofforbruget, men som nævnt i høj grad også, fordi misbruget skaber grobund for yderligere kriminalitet, ligesom det er med til at skabe en dårligere atmosfære i forholdet imellem personalet og de indsatte.

Foranlediget af bl. a. en drøftelse her i tinget nedsatte justitsministeriet i 1978 i december den af hr. Knud Lind nævnte arbejdsgruppe, som skulle overveje foranstaltninger mod vold, indsmugling og handel med narkotiske stoffer m.v. i kriminalforsorgens lukkede anstalter. Gruppen afgav indstilling i december 1979 med en række forslag til forbedring af forholdene. Disse forslag falder i 2 hovedgrupper: dels foranstaltninger med hensyn til anbringelse og fordeling af de indsatte, dels med hensyn til øgede kontrolforanstaltninger i forbindelse med besøg, udgang og udlevering af og dispositioner over visse effekter.

I anledning af et par bemærkninger, hr. Knud Lind gjorde, vil jeg føje til, at en stor del af disse forslag havde karakter af forslag til overvejelse og nærmere undersøgelse, idet meget få af dem havde en sådan karakter og var så gennemarbejdede, at de uden videre kunne indføres. Det er disse overvejelser i arbejdsgrupper nedsat af kriminalforsorgen med medarbejdere fra de fængselsafdelinger, det drejer sig om, der har pågået siden da.

Spørgsmålet om placering af de indsatte narkomaner opstår dels med hensyn til fordeling af dem på forskellige anstalter, dels med hensyn til anbringelse af de indsatte i den enkelte anstalt.

For så vidt angår spørgsmålet om fordeling mellem anstalterne, gælder det i dag, at de fleste narkomaner anbringes efter samme retningslinjer som andre lovovertrædere. Efter disse retningslinjer skal afsoningen så vidt muligt finde sted i den anstalt, der ligger nærmest ved den dømtes bopæl.

Den stigende tilgang af hårde narkomaner har imidlertid medført en betydelig koncentration i de lukkede fængsler. Det har betydning, at man ikke i praksis har kunnet overholde det såkaldte fortyndingsprincip, der går ud på, at antallet af narkomaner ikke bør udgøre mere end 15-20 pct. af det samlede

antal indsatte. Formålet med dette princip er at skabe fængselsmiljøer, hvor narkomanerne er i klart mindretal og derfor vanskeligt kan påvirke miljøet væsentligt, samtidig med at de selv udsættes for påvirkning fra et flertal af medindsatte, der ikke er narkomaner. Fortyndingsprincippet modvirker således risikoen for, at narkomanerne fastholdes i et stofmisbrugermiljø.

Spørgsmålet om opretholdelse af dette princip, herunder spørgsmålet om etablering af en særlig anstalt eller særlige afdelinger for narkomaner, har været drøftet indgående i en af de nedsatte arbejdsgrupper. På baggrund af dårlige erfaringer fra tidligere forsøg med visse specialafdelinger har arbejdsgruppen ikke ment at turde anbefale en mere generel ændring af det nugældende fordelingsprincip. På den anden side fandt man det meget væsentligt, at såvel fordelingspolitikken som spørgsmålet om en mere effektiv indsats over for narkomanerne blev taget op til fornyet grundig overvejelse; det var konklusionen på det punkt.

Jeg er af den opfattelse, at det nævnte fortyndingsprincip er en væsentlig forudsætning for at bevare nogenlunde ensartede og humane afsoningsforhold i de enkelte lukkede anstalter, og jeg mener, man bør fastholde dette fordelingsprincip, så længe det kan fungere i overensstemmelse med sin hensigt. Men jeg mener også, at problemerne visse steder er blevet så omfattende, at det tillige er nødvendigt at gennemføre andre løsninger. Det er derfor, at en ekspertgruppe er blevet bedt om på ny at vurdere hele fordelingspolitikken og har fået henstilling om at afgive rapport i løbet af meget kort tid.

Samtidig med dette arbejde har man i statsfængslet i Vridsløselille på forsøgsbasis for 1/2 år siden etableret en særlig afdeling, hvor de hårdest belastede narkomaner er blevet anbragt adskilt fra det øvrige belæg, de øvrige indsatte. Erfaringerne fra denne afdeling, der foreløbig er positive, vil indgå i de overvejelser, den siddende ekspertgruppe foretager. Samtidig må det tilføjes, at sådanne afdelinger vil forøge behovet for en stærkere forsorgsmæssig indsats over for disse hårdest belastede indsatte.

Angående spørgsmålet om indretning af beboelsesafdelingerne i fængslerne har arbejdsgruppen stillet forslag om meget væsentlige ændringer af en del af de afdelinger,

[Justitsministeren]

hvor de indsatte sover og tilbringer deres fritid i fællesskab. Det, der i denne forbindelse navnlig skaber problemer, er, at mange af opholdsafdelingerne er alt for store; det gælder især afdelingerne på de gamle lukkede statsfængsler. Der findes her afdelinger med plads til op til 40 indsatte, og personalet har meget små muligheder for at øve den rigtige indflydelse.

Arbejdsgruppen har peget på, at det er vigtigt, at der nu gøres noget radikalt for at ændre på de bygningsmæssige forhold, således at det i langt højere grad bliver muligt at få mere kontrol med miljøet på afdelingerne. Det kan ske ved, at der foretages bygningsændringer, således at der indrettes afdelinger med ca. 20 indsatte. Etablering af sådanne mindre afdelinger vil være en forudsætning for, at man kan fordele de indsatte på en mere hensigtsmæssig måde, bl. a. med henblik på at beskytte de svagere indsatte og omvendt at neutralisere de indsatte, som udnytter deres medindsatte. Samtidig foreslås det, at der iværksættes aktiviteter, hvor personalet i højere grad end nu drages ind i et mere organiseret fritidsfællesskab.

Jeg er ganske enig med arbejdsgruppens synspunkter om nødvendigheden af ændringer efter de foreslåede retningslinjer. Men gennemførelsen af foranstaltninger i overensstemmelse med disse retningslinjer vil stille krav dels om bygningsmæssige ændringer, dels om mere personale til dette arbejde.

Justitsministeriet færdiggør i disse uger, efter at der er gennemført forhandlinger mellem de særlig hårdt ramte fængsler og direktoratet for kriminalforsorgen, et endeligt gennemarbejdet forslag om de nødvendige bygningsmæssige og andre forbedringer i disse fængsler.

I denne forbindelse vil jeg nævne, at man for tiden i statsfængslet i Nyborg er ved at etablere en særlig mindre afdeling efter de nævnte principper. Det foregår ved, at man genåbner en afdeling, der har været ude af brug, med ca. 20-25 pladser, samtidig med at man reducerer antallet af indsatte på visse af anstaltens øvrige afdelinger. Men det kan kun være en overgangsordning, for det forudsætter derudover bygningsmæssige forandringer.

De indsatte, der under opholdet i fængslerne organiserer og medvirker til indsmugling og salg af narkotika, udgør naturligvis et

ganske særligt problem. Et flertal i den nævnte arbejdsgruppe, men altså ikke en enig arbejdsgruppe, anbefalede, at man anbragte sådanne narkotikaforhandlere samlet i en særligt indrettet lukket institution, eventuelt i et arresthus i provinsen.

En foreløbig undersøgelse af behovet for en sådan institution har vist, at det nok ikke drejer sig om mere end nogle få, som under anstaltopholdet bevisligt har gjort sig skyldige i indsmugling og handel. Som følge heraf har justitsministeriet i hvert fald foreløbig opgivet videre overvejelser om etablering af en sådan særlig institution. I stedet står man over for at gennemføre en løsning, hvorefter de pågældende fjernes fra fællesskaberne og de lukkede anstalter og anbringes i forskellige arresthuse, hvor de sikkerhedsmæssige og andre forhold gør en sådan anbringelse betryggende, men uden at der er tale om en egentlig isolation, og dermed mener jeg altså en personlig isolation.

Ved siden af disse foranstaltninger med hensyn til anbringelse af de indsatte narkomaner og narkotikaforhandlere forberedes i kriminalforsorgen indførelse af en række skærpede kontrolforanstaltninger, bl. a. i forbindelse med de indsattes besøg, udgang, brevveksling og dispositioner over visse effekter.

For så vidt angår besøg, overvejes det at skærpe reglerne om visitation. Af hensyn til faren for indsmugling forbereder man indførelse af bestemmelser om, at tilladelse til at aflægge en indsat besøg kan betinges af, at den pågældende besøgende lader sin yderbeholdning undersøge. Af samme grund forbereder man indførelse af regler om, at besøgstilladelse også kan betinges af, at genstande, der ønskes medtaget under besøget, forudgående kan undersøges. Efter de allerede gældende regler kan besøg af bestemte personer forbydes, hvis det i de enkelte tilfælde skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller for at forebygge strafbare forhold. Anstalterne søger naturligvis i vid udstrækning selv at skaffe de nødvendige oplysninger for at bedømme, om et besøg bør forbydes af de nævnte grunde. Men det at skaffe sådanne oplysninger vil tit kræve henvendelse til politiet, og derfor overvejer man også at indføre regler om, at anstalterne forud for besøg i videre omfang end i dag skal indhente oplysninger fra politiet.

[Justitsministeren]

Skærpede foranstaltninger overvejes også med hensyn til kontrollen af de indsatte selv. Det overvejes således, at der bliver en mere systematisk efterforskningsvirksomhed på anstalterne, dels ved en forbedring af anstaltens egne sikkerhedsmæssige funktioner, dels ved et tættere samarbejde med politiet i efterforskningen.

Endelig kan det nævnes, at man forbereder indførelse af forbud mod, at visse af de indsatte større og mere kostbare effekter kan bringes ud af anstalten. Det hænger sammen med, at de indsatte ved at sende sådanne genstande ud af fængslet reelt kan omgå det eksisterende forbud mod salg af dem i anstalten. Dette forbud er naturligvis indført som beskyttelse mod økonomisk udnyttelse af de svagere indsatte, og kriminalforsorgen anser det derfor for at være meget væsentligt, at der sættes mere effektivt ind mod ulovlig omsætning af værdifulde effekter, for at man kan købe eller sælge narkotika.

De forskellige foranstaltninger, som jeg har nævnt i det foregående, er alle led i en samlet øget indsats for at skabe rimelige forhold i vore fængsler, både for narkomaner og andre indsatte. Disse foranstaltninger forringer naturligvis også den risiko, der er for, at indsatte under opholdet i anstalten eventuelt påtvinges narkotika. Jeg repeterer, at denne forstærkede indsats bør ske i form af etablering af mindre opholdsafdelinger og andre ændringer i anstaltstrukturen, i forbedrede forsorgsmæssige behandlingsmetoder og behandlingsmuligheder og øgede kontrolforanstaltninger.

Efter min opfattelse er de bygningsmæssige ændringer, de mindre opholdsafdelinger og de bedre behandlingsmuligheder de vigtigste og de mest positive og fremadrettede indsatser. Kontrolforanstaltningerne er desværre også nødvendige, men de er jo ikke helt så fremadrettede og helt så hensigtsmæssige i alle tilfælde.

Med disse foranstaltninger håber jeg at man kan begrænse problemerne betydeligt. Jeg vil fortsat følge udviklingen på området meget nøje og overveje andre ændringer, hvis den indsats, der nu gøres, ikke giver de tilsigtede resultater.

Afslutningsvis vil jeg gerne erindre om, at kriminalforsorgens muligheder for at løse problemerne har nær sammenhæng med,

hvilke ressourcer samfundet i øvrigt stiller til rådighed for en bekæmpelse af narkotika-problemerne uden for fængslerne. I denne forbindelse er det vigtigt at erkende, at det naturligvis ikke er muligt i fængslerne at gøre det, som ikke er lykkedes i samfundet udenfor, nemlig at komme narkotikaproblemerne fuldstændig til livs, men de skal reduceres, og de skal reduceres meget.

(Kort bemærkning).

Voigt (FP):

I sin redegørelse sagde ministeren bl. a. i et svar til ordføreren for forespørgerne, at ministeren stadig væk overvejede de forslag, som var stillet af den arbejdsgruppe, der barslede i december 1979. Må jeg gøre ministeren opmærksom på, at det er 11 måneder siden, denne arbejdsgruppe barslede, og at han i folketinget den 12. marts 1980 (Folketingstidende 1979-80, 2. samling, sp. 6245) på et spørgsmål af hr. Poul H. Møller fra kristeligt folkeparti sagde, at denne indstilling nu var sendt ud til høring blandt fængselspersonalet, hvorefter ministeren i løbet af en måneds tid ville fremkomme med forslag på baggrund af denne høring. Nu er der gået 8 måneder, hr. minister, og nu står ministeren igen og siger, at han stadig væk vil gøre sig overvejelser, 11 måneder efter.

Når jeg har bedt om ordet her for en kort bemærkning, er det, fordi jeg vil bede ministeren inden afslutningen af denne debat helt præcist sige, hvornår de forslag kommer, for folketinget kan ikke acceptere, at ministeren i marts siger, at der vil gå en måned, og nu, efter at vi er nået frem til november, stadig væk siger, at han har overvejelser i gang. Den går ikke, hr. minister; dertil er problemerne for alvorlige!

Knud Lind (FP):

Indledningsvis vil jeg sige tak til justitsministeren for den gennemgang, han gav os. Så længe vi har narkomaner i fængslerne, så længe har vi narkotika og dermed også forhandlere. Man taler i kriminalforsorgens beretning fra 1979 om et forhandlertal på 146. På side 72 opgør man antallet af stofkriminalle ikke-brugere i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse pr. 4. september 1979, fordelt efter nationalitet og alder. Man skal her særlig lægge mærke til, at kun 49 pct. af

[Knut Lind]

disse er danske statsborgere, medens de sidste 51 pct. er udenlandske statsborgere. Justitsministeren er også bekymret, forstod jeg, for dette tal.

Jeg vil i den forbindelse gerne spørge justitsministeren, hvordan tallene står nøjagtigt i dag, idet vi har fået nogle tal fra tidligere år. Er der kun nogle få forhandlere tilbage?

Det er mit indtryk, at Danmark er blevet hovedsæde og fordelingscenter i Norden for narko. Dansk politi gør en stor indsats for at bekæmpe narkoforhandlingen, men så længe Christiania med regeringens velsignelse ligger som en narkofristad midt i København, vil det blive svært at få helt bugt med den stigende narkokriminalitet.

Man skal også lægge mærke til, at 51 af forhandlerne var udlændinge, medens kun 6,5 pct. af stofmisbrugerne ikke havde dansk indfødsret. Det er en stor del udlændinge, som er forhandlere, og det er danskere, som er stofbrugere, der er bragt i ulykke af disse udenlandske forhandlere.

Danske statsborgere skal afsone $\frac{3}{4}$ af straffen før løsladelse, udenlandske statsborgere $\frac{1}{2}$, hvis de bliver udvist. Men bliver de så udvist, hr. minister, eller havner de i indfødsretsudvalget, hvor vi fabrikerer danske statsborgere på samlebånd?

Hvordan beskytter vi de indsatte imod forhandlerne? Er fortyndingsprincippet nok? Ministeren mener ja, fængselspersonalet og fængselsforsorgen mener nej.

Fremskridtspartiet foreslår følgende. Forhandlerne må adskilles fra de øvrige fanger og må under ingen omstændigheder anbringes i et fængsel med fællesskab. F. eks. kunne man anbringe kendte forhandlere i en arrest i provinsen.

Der bør indføres skærpede visitationsregler ved besøg til forhandlere, deponering af effekter, håndtasker m. v., kropsvisitation af besøgende og eventuelt besigtigelse af mundhulen. Overvågning af besøg til forhandlerne bør også ske. Efter besøget skal strafafsone-re, som er kendt som forhandlere, nøje kropsvisiteres og eventuelt rectalundersøges. Jeg bemærkede, at ministeren ikke rigtig kom ind på dette problem, og vil derfor i samme anledning spørge ministeren, om han agter at indføre rectalundersøgelser.

Som hovedregel bør der ikke være udgang for fængslede narkoforhandlere, om nødven-

digt kun i ganske specielle tilfælde og med ledsagelse.

Forhandlere bør idømmes meget hårde straffe – hårdere, end det har været tilfældet nu – således at det ikke længere bliver attraktivt for udlændinge at oprette hovedkvarter og fordelingscentral i Danmark. Enhver udlænding bør straks efter afsoning udvises til sit hjemland.

Aftaleordninger med fremmede nationer om afsoning i hjemlandet bør indgå i højere grad, end det er tilfældet nu. Sager angående vold i fængslerne bør fremmes mest muligt. Udlændinge, som har overtrådt lov om euforiserende stoffer, bør som hovedregel ikke have dansk indfødsret.

Narkomaner bør ligeledes afsoneres fra andre indsatte. Der bør indføres regler, som hjemler en tvungen afvænnings- og nedtrapning, der bør begynde straks efter anholdelsen.

Det bør overvejes, om man på en af de danske øer kunne finde velegnede lokaler til narkomaner under nedtrapning, forstået således, at narkomanerne forsøgsvis kunne gå under lidt mere frie former, men alligevel afsondret fra forhandlerne på en sådan måde, at de bliver fri for at blive påtvunget disse stoffer.

Der bør indføres lovgivning, så narkomaner ikke kan løslades, før de er stoffri.

Ekstra Bladet skriver på forsiden i dag:

»Vi anklager.

Dette er en anklage. En anklage imod dig, en anklage imod mig og en anklage imod det officielle Danmark.

Vi svigter mennesker, som kunne reddes. Vi lader unge i hundredvis lide narko-døden uden at skride ind.

Det startede i det små med 6 døde i 1968, men tallet skulle hastigt stige. I 1975 61 og i år omkring 200 døde. Alle som ofre for en overdosis af narko.

Dødskurven har sin indre eksplosive kraft, og fortsætter de sidste års stigning, vil 1.000 lide narko-døden i 1984.«

Anklagen gælder også vor nuværende fængselspolitik; det er ikke et spørgsmål alene om, hvor mange der dør af narko, det er også i høj grad et spørgsmål om, hvilke lidelser familier udsættes for i form af afsavn, fordi pengene skal bruges til indkøb af narkotika til den indsatte.

[Knud Lind]

Ministeren sagde, at det langtfra altid er de hårde stoffer, der skaber problemerne. Jeg synes nok, der er lidt lang afstand fra de tal, jeg her har nævnt, til de ord, ministeren kom med før, og jeg vil gerne spørge ministeren, om han kan underbygge påstanden, at det langtfra altid er de hårde stoffer, der skaber problemerne.

Så vidt jeg forstod, kom ministeren ikke rigtig ind på, om fællesskabet er årsag til øget handel med narko i fængslerne, men nævnte, at det for stofhandlernes vedkommende drejede sig om nogle få stykker. Det stemmer heller ikke overens med kriminalforsorgens oversigt, og jeg vil gerne spørge ministeren, om han har nogle tal, der er helt op to date.

Sluttelig vil jeg takke ministeren for den øvrige oversigt.

Jimmy Stahr (S):

Jeg vil indledningsvis starte dér, hvor justitsministeren sluttede, nemlig med at sige, at narkotikamisbruget i fængslerne hænger uløseligt sammen med narkotikamisbruget i samfundet i øvrigt. Hvis der skal findes en løsning, skal den givetvis også findes uden for murene, i samfundet, og det er derfor meget vigtigt, at dette arbejde intensiveres, men der er unægtelig ikke megen optimisme at hente; man behøver bare at tænke på de mængder af narkotika, som er konfiskeret alene i den sidste uge.

Det misbrug, der finder sted uden for anstalterne, forstærkes yderligere, når vi vender os mod fængslerne. For det første er selve procentdelen af narkotikamisbrugere større blandt de indsatte end i befolkningen som helhed.

For det andet – og det tror jeg også er vigtigt i denne sammenhæng – skaber selve fængselsmiljøet særlige psykiske belastninger for de indsatte, og derfor vil behovet for stimulanser som f. eks. narkotika være større end normalt som et middel til at dæmpe problemerne. På grund af dette stærke behov for narkotika er det naturligt, at stofferne søges indført i fængslerne, hvor det som omtalt i den indstilling, der sidste år kom fra arbejdsgruppen, er forbundet med særdeles store vanskeligheder blot i rimeligt omfang at begrænse indsmuglingen. Dette skyldes for det første, at stofferne ikke fylder ret meget, såle-

des at de praktiske muligheder for indsmugling er gode. For det andet medfører det øgede antal udgange, friere forhold under besøg og det udvidede fællesskab, der findes i anstalterne, at indsmuglingsvejene og omsætningsmulighederne er mange.

For det tredje har den professionelle organisation, der er kendetegnende for den store del af narkotikahandelen, endvidere gjort opklaringsarbejdet vanskeligt, da der er en forståelig frygt hos de indsatte og pårørende for at afgive vidneudsagn om indsmuglingen.

Der er altså tale om en forstærkning af narkotikaproblemerne i fængslerne i forhold til samfundet i øvrigt, og det må vi anse for at være meget alvorligt. Det gælder ikke mindst, hvis der er tale om, at mennesker uden behov for narkotika under indsættelsen kommer i forbindelse med disse stoffer. Det kan – som der står i forespørgslen – formodentlig ske som påtvunget af medfangerne, men det kan også være noget, den enkelte fange selv opsøger for at opnå virkelighedsflugt. Men uanset om det sker ved tvang eller frivilligt, er det selvfølgelig et i bogstaveligste forstand dødsens alvorligt problem.

Der skal heller ikke være tvivl om, at socialdemokratiet på alle måder vil medvirke til en løsning, eller måske rettere flere løsninger, for denne sag er næppe enkel, når det drejer sig om løsningsmuligheder.

Vi har i retsudvalget gennem spørgsmål og samråd fulgt dette problem meget nøje, og flere af medlemmerne har jo også ved besøg i fængsler og arresthuse haft lejlighed til at føre samtaler både med de indsatte og med personalet.

Vi erkender altså, at der er et meget stort problem, og vi vil gerne være med til at finde løsninger. Men i vores søgen efter løsninger vil jeg gerne holde ministeren fast på, at den liberalisering, der er sket i fængslerne i de sidste årtier, ikke må angribes og forringes. Selv om narkotikaproblemet i fængslerne er stort, er det dog stadig sådan, at tre ud af fire af de indsatte ikke har disse problemer, og deres dagligdag i fængslerne og de goder, som de indsatte har i form af udvidet fællesskab, udgange og friere forhold under besøg, må ikke indskrænkes. Begynder vi først på det, kan vi være med til at skabe yderligere personlige problemer for de indsatte, som kan friste dem til den tidligere nævnte virkelighedsflugt med narkotiske

[Jimmy Stahr]

stoffer, og så kan det indirekte blive os, der er medvirkende til at skabe narkomaner i fængslerne.

Ministeren nævnte i sit svar på forespørgslen nogle initiativer, man havde under overvejelse. Vi kan tilslutte os disse overvejelser.

Fortyndingsprincippet, altså dette at sprede narkomaner over mange anstalter, har vi været og er principielt stadig tilhængere af. Men hvis det viser sig, bl.a. ved de forsøg, der foregår, at en ændret fordelingspolitik, hvor nogle særlig hårdt belastede narkomaner – og måske ikke mindst narkohandlere – er blevet bragt adskilt fra de øvrige indsatte, har haft en positiv virkning, er vi villige til at acceptere denne fordelingspolitik. Derfor er det vigtigt, at justitsministeren ved hjælp af ekspertgruppen hurtigst muligt får et materiale, der kan danne baggrund for sådanne overvejelser.

Afslutningsvis vil jeg pege på noget, som jeg ved det er let at sige, men som det i en økonomisk betrængt situation er svært at udføre. Men jeg mener alligevel, det bør siges, at netop i fængslerne er det nødvendigt at gøre en særlig indsats, når det gælder resocialiseringen på narkotikaområdet. Vi kan stå her og tale om en ændret fordelingspolitik, forøget visitation, enrumsanbringelser, recitalundersøgelser osv., men det vil i de fleste tilfælde være en ydre hjælp til de indsatte, der f.eks. frygter en narkotikatilvæning i fængslerne. En egentlig social og menneskelig hjælp til de indsatte, der kan støtte dem og give dem selvtilid i det lange løb, vil være til noget større nytte, men jeg erkender som sagt, at det er svært.

Nathalie Lind (V):

Justitsministeren gav os en redegørelse spækket med tal, med en række faktiske oplysninger, men desværre må jeg sige, at disse oplysninger er velkendte. I hovedsagen svarer det ganske nøjagtigt til den betænkning, som den arbejdsgruppe, flere har talt om, udarbejdede i 1978 og blev færdig med i december 1979. Da fru Annelise Gotfredsen rejste spørgsmålet på dette tidspunkt i 1978 om, hvad der kunne gøres for at bremse narkotikaforbruget og den stigende vold i fængslerne, blev arbejdsgruppen nedsat. Jeg skal helt klart sige, at uden de undersøgelser, de vurderinger og det materiale, som hermed

er kommet frem, fandt jeg det ikke forsvarligt at tage stilling til, hvordan man skulle gribe dette problem an.

Arbejdsgruppen blev bedt om at komme med en hurtig indstilling, folketinget rykkede flere gange, og vi havde den altså i december 1979. Men siden da er det, som om tiden er gået i stå. Det er rigtigt, at vi havde et samråd i retsudvalget i marts måned 1980. Vi fik at vide, at betænkningen skulle ud til høring. Jeg vil gerne understrege, at næsten alle anstalter, kriminalforsorgen m.v., havde repræsentanter i arbejdsgruppen. Og nu hører vi altså – og jeg er klar over, at det havde arbejdsgruppen anbefalet – at nogle skulle arbejde videre med detailudformning af disse tanker. Jeg synes, man må bebrejde justitsministeren, at der ikke blev sat en langt kortere frist på både med hensyn til høringen og med hensyn til indstillinger fra disse åbenbart flere arbejdsgrupper, forstår jeg i dag.

Vi fik en henvendelse her i folketinget fra nogle af de ansatte ved Nyborg statsfængsel for ca. en måned siden, og det er vel anledningen til, at vi har denne debat i dag. Når man følger, hvad der skrives i aviserne af navngivne personer om deres vurdering af, hvordan det egentlig ser ud med hensyn til narkotikamisbruget i fængslerne, så kan jeg ikke helt forstå, at det skal være nødvendigt at nedsætte endnu en gruppe, som skal vurdere, hvad det egentlig er, der foregår.

Det, jeg refererer til, er Berlingske Tidende for den 5. november 1980, hvor kriminalassistent Mogens Lund, som har arbejdet i 6 år i narkopolitiet i København og deltaget i optrævlingen af de fleste store narkosager, foreslår, at narkogangstere i fængslerne holdes adskilt fra andre fanger, og han er også indforstået med, at der bør være en mere effektiv behandling af stofmisbrugere. Men det, der er det mest uhyggelige, synes jeg, er, at han fremhæver, at afsoningsforholdene er med til at udbygge kriminaliteten. Han siger, at man har erfaringer for, at det er farligt at sætte dømte udenlandske narkohandlere sammen med danske kriminelle, og at der hermed skabes mellemhandlere, og at man på den måde udbreder narkokriminaliteten.

Jeg synes, at det, ministeren oplyser, ikke er tilfredsstillende. Havde jeg lidt tidligere været bekendt med ministerens holdning, havde jeg naturligvis haft bedre tid til at sætte mig ind i det og kunne måske bedre have

[Nathalie Lind]

begrundet nogle af mine synspunkter i min tale. Jeg må sige, at det skuffer mig lidt, at vi stadig er på overvejelsernes stadium. Nye grupper skal se på det. Vel er man positiv, men jeg synes, at ca. 1 år i en sag, som man fra starten betragtede som hastende, er en ventetid, der er lovlige lang.

Det, vi får oplyst i dag, er nøjagtig – det sagde jeg før – den samme problemstilling, som arbejdsgruppen har behandlet. Jeg tror, at det i dag er nødvendigt meget klart at spørge ministeren, hvor længe vi skal vente endnu. Hvornår vil overvejelserne være tilendebragt? Hvornår får vi helt klar besked om datoen for, at de nye regler skal træde i kraft? De nye regler er jo allerede anbefalet i 1979, og det er, går jeg ud fra, nogenlunde det, der står i betænkningen; jeg genkender i hvert fald meget af det med hensyn til krav om besøgstilladelser, samarbejde med politiet og forbud mod, at mere værdifulde genstande som TV-apparater bringes ud som en form for betaling for den narkotika, som man har fået, osv. osv. Hvornår er det ministerens tanke at dette skal træde i kraft? Det er egentlig mit hovedspørgsmål i dag.

Selv om det var en udmærket oversigt – det er jo altid rart at få tingene trukket op i lidt kortere form – så vil jeg alligevel sige, at det, der er brug for nu, er stillingtagen. Det kan ikke være flere arbejdsgrupper, der skal se på de velkendte problemer. I øvrigt sagde man i betænkningen, at man ikke kunne gå mere i detaljer, nu måtte en gruppe udarbejde det, men det kunne jo nok, som jeg har sagt, være sket lidt hurtigere. Ministeren sagde, fik jeg noteret ned i farten, at en ekspertgruppe er blevet bedt om på ny at afgive en indstilling om de hårdest belastede narkomaner. Hvad skal der ske med dem, spørger jeg. Der vil ministeren altså afvente en fornyet behandling.

Det eneste punkt, hvor jeg egentlig fandt en mere klar stillingtagen, var i spørgsmålet om forhandlerne. Ministeren siger, at der kun er ganske få. Jeg mener også i aviserne at have set, at mens betænkningen talte om maksimalt 20, var det et tal under 10, det drejede sig om. Det undrer mig nu, men det har jeg jo ikke nogen mulighed for kvalificeret at bedømme. Vi fik altså at vide, at man nu var kommet så langt, at det, som vel nok er noget af det vigtigste, nemlig at få fjernet forhandlerne fra de ordinære fængsler, ville

man gøre ved at finde en særlig arrest, hvor de skulle være i enrum. Det er måske mig, der ikke forstår sproget rigtigt. Vil enrum sige, at det kun skal være narkoforhandlere, og så skal de altså indbyrdes have fællesskab? Hvis det er det, så svarer det jo igen til, hvad nogle var inde på i betænkningen, og det er da muligt, at det ville være en rimelig løsning, men det kan ikke være min opgave at tage stilling til, hvordan det problem skal løses.

Det, jeg synes er afgørende nu, er, at vi må have et udspil fra ministerens side, for dette citat fra Berlingske Tidende fra den 5. november er ikke det eneste, man hører. Jeg mener, og det har jeg ment fra starten, at problemet er så dybt alvorligt, at det kræver, at der nu bliver handlet, og at man nu får udskilt forhandlerne fra de andre kriminelle.

Annelise Gotfredsen (KF):

Ja, man kan i denne debat under ingen omstændigheder sige, at folketinget ikke har været tålmodigt. Vi har faktisk været alt for tålmodige. Vi har i dag fået en redegørelse fra ministeren, og jeg kan fuldstændig tilslutte mig fru Nathalie Linds ord: der er ikke noget nyt i denne redegørelse.

Vi ved naturligvis godt, at de skiftende justitsministre har set med stor alvor på problemet med narkotika i fængslerne. Det er også fremgået af de talrige svar, vi har fået her i salen og under samråd i udvalget, men den gode vilje hjælper jo ikke, når man ikke indtil dato har kunnet træffe nogen beslutning om at bedre forholdene. Der har været nedsat arbejdsgrupper og udvalg, og sagen har jævnlige været fremført og drøftet i pressen. Men jeg må sige, at bægeret synes fuldt nu, når ministeren i en skrivelse til retsudvalget udtaler, at en undersøgelse af, hvorvidt der skabes nye narkomaner under strafafsoning, ikke er blevet gennemført, men at spørgsmålet – altså spørgsmålet om, hvorvidt det overhovedet skal overvejes at foretage en nærmere undersøgelse – vil blive taget op til fornyet overvejelse i justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe. Så langt er man altså nået efter alle disse mange år, hvor man har været vidende om problemet.

Den arbejdsgruppe, der blev nedsat den 22. november 1978 af fru Nathalie Lind, hurtigt efter en debat i spørgetiden her i folke-

[Annelise Gottfredsen]

tinget, afgav i december 1979 en indstilling. Heri kan man bl.a. læse:

»Man har set en del tilfælde, hvor indsatte, der ikke tidligere har anvendt stof, er begyndt at misbruge stoffer under deres fængselsophold, og vi har masser af udtalelser fra folk, der til daglig har problemet inde på livet.«

Og så vil jeg spørge ministeren: hvis man nu mener, at man skal overveje, vil man så ikke, indtil overvejelserne er tilendebragt, foretage en adskillelse, hvad man med godt resultat har foretaget på Vridsløselille? Vi kan ikke længere forsvare, at der ikke gribes ind. Først og fremmest er det naturligvis uantageligt for mennesker, som vi har ansvar for, at narkomaniens tragedier frit kan trives inden for et lukket fængsels mure. Vi kan ikke være det bekendt over for de dygtige og flittige politifolk, der afslører og pågriber narkoforbrydere, blot med det resultat, at disse altså kan drive deres spil, mens de er indsat. Politiassistent Mogens Lund har med uhyggelig klarhed i går i Berlingske Tidende beskrevet, hvorledes der ligefrem hverves og udklækkes nye kurerer og hjælpere i fængselsmiljøet, som kan fortsætte forretningen, mens hovedmanden er indsat. Det kan ligefrem betale sig for en udlænding at afsone straf i et dansk fængsel.

Vi kan heller ikke længere byde personalet de meget belastende forhold i fængslerne, hvor hærværk, vold og trusler mod personalet og de indsatte imellem, som jo er nogle af de skadevirkninger, der er knyttet til narkotikamisbruget, gør det daglige arbejde meget vanskeligt. Arbejdet med resocialisering og fornuftig beskæftigelse i fritiden umuliggøres praktisk ved en atmosfære, der fuldstændig præges af stofmisbrugere. Overlæge Stuij har således udtalt, at den samtale, der foregår, undertiden udelukkende drejer sig om emner, der har med narkotika at gøre. Og ikke mindst må vi tage det hensyn til de pårørende til en indsat, som ud over den sorg og bekymring, det er, at et familiemedlem er kommet i fængsel, også skal frygte for, at denne skal blive narkoman, inden han kommer ud, altså under sit fængselsophold.

Ja men hvad kan vi så gøre? Det såkaldte fortyndingsprincip, som ministeren omtalte, er alle klar over har spillet fallit. Vi kan hurtigt blive enige om, at de værste narkotika-handlere skal afsondres fra andre indsatte.

Men dette er ikke tilstrækkeligt. Indsmugling og salg af stoffer i fængslet må stoppes. På Vridsløselille statsfængsel har man som nævnt forsøgt i gang med adskillelse af hårde stofmisbrugere fra de stoffri afdelinger, og selv om vel ikke alle problemer er løst, så forekommer det mig at være den eneste brugbare løsning, og dette må vel også være den første forudsætning for, at en egentlig behandling af narkomanerne kan begynde. Dette vil også betyde, at en begrænsning af liberaliseringen, som er uundgåelig, hvis indsmugling af stoffer skal forhindres, ikke kommer til at ramme de stoffri. Vi er klar over, at en skærpet visitation, inddragelse af orlov osv. osv. vil føles som en straf, selv om dette ikke er hensigten. Jeg tror ikke, vi kommer uden om sådanne skærpselser, men de skulle naturligvis helst ikke ramme flere end højst nødvendigt.

Jeg skal i øvrigt ikke gå dybere ind i diskussionen om de forskellige metoder til at begrænse indsmugling. Det har ofte været diskuteret i udvalget, og en kombination af forskellige metoder vil nok være påkrævet. Den praktiske udformning er ministeren jo nu i færd med at tage stilling til.

Til slut vil jeg blot endnu en gang indtrængende bede ministeren om, at der nu skrives til handling. De bestående forhold kan et retssamfund simpelt hen ikke være bekendt.

Voigt (FP):

Kom i fængsel og lær at blive narkoman! Så hårdt tolker mange fængselsfolk den udvikling, der siden 1971 har været kendetegnende for danske fængsler.

Antallet af narkomaner, både de på hårde stoffer og de lettere misbrugere, er steget støt i takt med narkomisbruget uden for murene. Men i fængslerne, især de lukkede, er også ikke-narkomaner lette ofre, når de lokkes med et trip til en bedre verden. En stor procentdel, det skal siges her, af dem, der bliver indsat i fængslerne, er på hårde stoffer, allerede når de ankommer til fængslerne. En afvænnings er næsten dømt til at mislykkes, for i fængslernes lukkede verden er der ingen som helst mangel på narko, og handelen med dem bliver styret med jernhånd, hvilket vil sige, at indsmuglede stoffer fordeles på nøjagtig samme måde og mod god betaling og

[Voigt]

efter de principper, som eksisterer i verden uden for murene. Også her tjenes der tykt og fedt af dødens købmænd.

At situationen er alvorlig, fremgår med al tydelighed af forsorgens egne tal. Disse tal viser bl. a., at især de lukkede fængsler er de hårdest ramte, når det gælder narkomaner på hårde stoffer. F. eks. kan man af Top 10-listen læse, at Nyborg statsfængsel ligger helt i toppen med ikke mindre end 52 pct. af de indsatte som vanemæssige forbrugere af hårde stoffer, tæt fulgt af Ringe statsfængsel med 47 pct, og her i København er det kun 41 pct., hvis man kan bruge ordet »kun« i denne forbindelse. De tal er af en så alarmende størrelsesorden, at vi fra folketingets side må sætte ind med en kraftfuld indsats for at få tallene nedbragt ganske betydeligt, for ikke at sige helt fjernet. Det må være en mulig opgave, og forsøget skal og bør gøres.

»Fængselsfolk og visse andre ved, at der produceres narkomaner i de lukkede fængsler.« Således skrev formanden for betjentforeningen på Nyborg statsfængsel, vagtmester Knud E. Friis, i en kronik i Fyens Stiftstidende den 22. august i år, og han fortsatte: »Det er mig magtpåliggende at gøre opmærksom på, at noget sådant finder sted i et dansk fængsel. Vi ved, at der handles med narkotika. Vi ved, at der er forhandlere i fængslet, der lever fedt af at sælge stoffer, og ud fra denne kendsgerning ved vi også, at der produceres nye narkomaner, som efter afsoningstiden fortsætter deres misbrug af stoffer.«

Vagtmesteren peger derefter på en løsning, der efter hans opfattelse vil formindske brugen af og problemerne med narko i fængslerne ganske betydeligt. Han foreslår, at forhandlerne skilles fra de øvrige indsatte i fængslerne, og at man igen udskiller narkomanerne fra de indsatte, der hidtil har kunnet holde sig stoffri i fængslet. Vagtmesteren begrundet det bl. a. med, at det er meget svært at finde frem til de forhandlere, som er i fængslet, men peger på, at når der bliver fundet forhandlere i fængslet, så bør de omgående isoleres fra de øvrige indsatte. Endelig forekommer det vagtmester Friis helt naturligt, at personer, som er dømt for handel med stoffer, straks ved indsættelsen i fængslet isoleres fra de øvrige indsatte.

En sådan fornuftshandling er fremskridtspartiet helt enig i. Disse dødens købmænd,

ja, jeg vil gå så vidt som at kalde dem mordere, må vi fra samfundets side tilstræbe med alle midler at uskadeliggøre. Der findes intet så ondt og ækelt som disse forhandlere, der jo selv er stoffri, fordi de kender risikoen. De udfører den mest modbydelige handling, der findes, nemlig at tjene penge på, at andre menneskes drives ind i en forsumpet verden, fyldt med rædsel, vold og død. De tvinger deres ofre i døden gennem lidelser og nedværdigelser. Ligesom terrorister slår de til uden barmhjertighed.

Et modbydeligt eksempel på disse handlinger og på disse forhandlers metoder har vi jo i meget frisk erindring med Michelle, som tilsyneladende er blevet likvideret, fordi hun var i besiddelse af oplysninger, der kunne afsløre nogle forhandlere. Man behøver også blot at nærme sig fristaden Christiania for med øjnene at se narkotikaens grusomme virkninger eller med næsen lugte stanken fra den menneskelige hørn og elendighed, der gemmer sig bag det socialdemokratiske såkaldte sociale eksperiment. Utroligt at danske fængsels narkoforhandlere stadig væk skal have Skandinavien største narkocentral liggende et stenkast fra Københavns centrum eller hovedstaden i Danmark, som de kan øse af i et meget, meget hurtigt tempo.

Forholdene i de lukkede fængsler, især i Nyborg statsfængsel, er så slemme, at landsretssagfører Gunnar Neymark fra Odense, der er forsvarsadvokat, sagde til Fyens Stiftstidende den 8. september i år, at hårdt belastede narkomaner er bange for at komme til Nyborg statsfængsel. Ofte er de på vej til afvæning i arresten, og så bliver det frygteligt, hvis de skal til Nyborg statsfængsel og kastes lige ud i problemerne igen. Indsatte har fortalt Gunnar Neymark, at de er blevet hånet og gjort til grin, fordi de ikke ville indtage stoffer.

Dette blev til fulde bekræftet af to garvede tillidsrepræsentanter fra netop Nyborg statsfængsel, da de for en lille måneds tid siden omtalte problemet for retsudvalgets medlemmer. Det var folk, der vidste, hvad de talte om. Den ene havde været beskæftiget med hårde narkomaner i 25 år og den anden i 10 år. De to repræsentanter fortalte i øvrigt, at tilstandene på Nyborg statsfængsel var så slemme, at de måtte helt tilbage til förrige århundredes forbedringshuse på Christianshavn for at finde noget tilsvarende. Det må

[Voigt]

vel sige justitsministeren og regeringen et og andet.

Det må vel ligeledes give stof til eftertanke, at indsatte i de lukkede fængsler oftere og oftere beder om at komme i isolationscelle, bare fordi de er angst for at blive narkomaner, eller fordi de er i gæld til fængslets forhandlere. Ved isolation tjener den indsatte ingen penge til f. eks. lidt tobak, chokolade, frimærker og andre småting. Den indsatte kan læse lidt eller han kan live op, hvis en flue eller et andet insekt kommer på besøg i cellen, og det vælger nogle frivilligt for at slippe for stoffer. Det siger vist mere om problemerne end så meget andet, der er sagt i denne sag om narkotikamisbrug.

Spørgsmålet er derfor, om vi ikke bør holde op med at anbringe narkomaner i fængsler. Bør vi ikke i stedet betragte dem som det, de er: syge mennesker, og så give dem behandling som syge mennesker? Det har en lang række læger foreslået siden 1971, og fremskridtspartiet foreslog det så sent som den 29. november i fjor under en forespørgsel vedrørende narkotikamisbruget. Desværre stod vi alene med den opfattelse, men måske har de mellemliggende 8 måneders narkotitag vist, at andre må komme til samme opfattelse som fremskridtspartiet. Hvorfor dog ikke erkende, at narkomani er en smitsom sygdom, der kræver behandling? Hvorfor dog ikke erkende, at disse stakler ikke hører hjemme i et fængsel, men i en sygeseng, hvor de kan blive helbredt? Tænk, et ramaskrig det ville udløse, hvis de løsladte vandrede ud af fængslet fulde af tuberkulose, pest eller kolera! Narkomani er at betragte som sådan og skal behandles som sådan. Dette kræver ikke en lovændring, men kan gennemføres administrativt af indenrigsministeren efter indstilling fra sundhedsstyrelsen.

Fremskridtspartiet er naturligvis opmærksom på den indstilling, der er afgivet af den arbejdsgruppe, justitsministeren nedsatte den 22. december 1978, men den giver efter vor opfattelse ikke en tilstrækkelig indstilling til løsning af problemerne. Man peger på muligheden for særskilte fængsler for forhandlere, man peger på muligheden for at isolere narkomanerne, men det er også kun en løftet finger, der er ikke nogen egentlig løsning at finde i indstillingen. Vi erkender i fremskridtspartiet, at løsningen på ingen måde er let, når man ikke vil erkende, at narkomani

bør betragtes som en smittefarlig sygdom og bør behandles som en sådan. Vi er derfor rede til at medvirke til øgede bevillinger, der tilstræber en bedre kontrolvirksomhed i vore fængsler. Vi kan ikke længere have disse katotiske tilstande, som dag for dag øger kriminaliteten, volden og døden.

Vi er vel ikke her i folketinget altid enige med Ekstra Bladet, men lad os, uanset hvilket parti vi repræsenterer herinde, give Ekstra Bladet en hånd med i det arbejde, det i dag har påbegyndt for at uskadeliggøre dødens købmænd. Ekstra Bladets slutningslinjer på forsiden i dag, som lyder: »Gå med i kampen, gå med i krigen imod den moderne pest«, har krav på at få folketingets opbakning, og som et bidrag, et lille bidrag hertil, skal jeg på fremskridtspartiets vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget pålægger regeringen at fremskynde bestræbelserne på at hindre narkotika i danske fængsler.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal lade dette dagsordensforslag indgå i forhandlingen.

Ebba Strange (SF):

Den arbejdsgruppe, der er blevet nævnt et par gange i debatten her i dag, og som for et år siden kom med en indstilling vedrørende indsmugling og handel med narkotiske stoffer i de lukkede fængsler, siger meget klart, at den ikke kan udtale sig om, hvor stor risikoen er for, at indsatte, der ikke tidligere har brugt narkotika, påvirkes hertil under fængselsophold. Det synes jeg er klar tale, og det mener jeg burde tage lidt af gassen af den forespørgselsdebat, vi har i dag, fordi det jo er det, den lyder på. Der er ikke rejst en forespørgselsdebat om narkoproblemerne i almindelighed, men netop om det dér med smitten, og det mener jeg man skal være opmærksom på, når man har lyttet til hr. Voigts indlæg.

Det er selvfølgelig ikke det samme som at sige, at der ikke er problemer med narkomis-

[Ebba Strange]

bruket i vore fængsler, for det er der. Om det siger arbejdsgruppen videre, at når der sker en forværring af narkotikaproblemerne i samfundet, er der intet overraskende i, at problemerne i forbindelse med narkotikamisbrug i fængslerne bliver forøget. Arbejdsgruppen fortsætter med at sige, at frihedsberøvelsen i sig selv skaber særlige psykiske belastninger, bl. a. på grund af den isolation fra omgivelserne og umyndiggørelse, som er en følge af fængselsopholdet.

Jeg vil godt gøre disse ord til mine og dermed sige, at vi ikke ved noget om disse ting. Vi ved, at der sidder mange narkomaner i fængslerne, det er blevet sagt mange gange, det ved vi godt, men vi ved ikke noget om det med smitten. Det, der ligger i forespørgernes oplæg, og det, der lå i hr. Voigts indlæg, er, at der sker en slags smitte, og det er jo en definition på narkomani, som vi herinde har hørt tidligere fra fremskridtspartiet, nemlig at narkomani opfattes som en smitsom sygdom. Det mener vi ikke i socialistisk folkeparti at det er. Vi mener, at narkomani er et fortvivlet råb fra et fortvivlet menneske om, at der er noget helt galt i det pågældende menneskes situation. Jeg vil ikke afvise, at denne fortvivlede situation kan opstå under et fængselsophold, men jeg vil altså gerne fastslå, og det har ministeren bekræftet i dag, at det ikke er noget, vi kan dokumentere.

Jeg vil også godt sige, at den arbejdsgruppe, der har udarbejdet den betænkning, vi har nævnt flere gange, jo var sammensat af anstaltsledere, vagtmestre og overlæger og den slags. Det er ikke de indsatte selv, der siger disse ting – ikke engang forsorgslederne – altså ikke netop den gruppe, som skulle have kunnet pege på de problemer og have kunnet påvise det, hvis det var rigtigt.

Den situation, at vi har mange narkomaner, og at narkomanien er et stort problem i det danske samfund og i en lang række af de øvrige vestlige lande i øvrigt, afhjælpes naturligvis ikke gennem fængselsstraf. Den kunne måske afhjælpes gennem styrkelse af en socialpædagogisk behandling af narkomaner. Der er vi også uenige med fremskridtspartiet. Det turde også være salen bekendt, at vi mener, at det er socialpædagogisk behandling, der skal til, og ikke sygdomsbehandling. Det har været karakteristisk for den narkopolitik, der har været ført gennem de senere år, at tilbuddene til narkomaner ikke er ste-

get i takt med problemets omfang, tværtimod. Derfor vil jeg godt benytte lejligheden her til at hilse den folkebevægelse mod hårde stoffer, der er rejst netop ude i Christiania, som hr. Voigt gav så hårde ord med på vejen. Det var derude, man tog initiativet til at sige: nu skal vi have en kamp mod de hårde stoffer. Det var ikke her, det var ikke fremskridtspartiet, det var folkene selv i Christiania.

At narkoproblemet er stigende, hænger efter vores mening sammen med en stigende professionalisering af handelsleddet og en stadig dårligere situation for de tusinder af unge mennesker her i landet, der føler sig overflødige, ubrugelige, smidt til side på grund af arbejdsløshed og uddannelsesløshed. En narkoman må stjæle værdier til op mod 4.000 kr. om dagen for at kunne skaffe sig penge nok til stofferne, fordi han skal have afsat de værdier igen og han skal bruge ca. 1.000 kr. Det er klart, at det skaber kriminalitet. Alligevel mener vi, at fængselsanbringelse er en dårlig løsning, fordi det er et dårligt miljø til at hjælpe en narkoman ud af hans stofmisbrug. Behandlingsinstitutioner i form af f. eks. produktionskollektiver ville efter vores mening være bedre.

Med hensyn til at afhjælpe de problemer, der faktisk findes i fængslerne, mener vi, det er vigtigt, at man også i fængslerne skelner imellem hash og hårde stoffer, og det gør man ikke i de statistikker, vi kan læse. Jeg vil gerne bede justitsministeren om, når den ekspertgruppe skal arbejde videre, at vi får lidt at vide om, hvordan misbruget fordeler sig mellem hash, psykofarmaka og de egentlige, hårde narkotiske stoffer. Hashen har efter min mening – og jeg er glad for, at justitsministeren var enig med mig i det – ikke den skadelige, personlighedsødelæggende virkning, som de hårde narkotiske stoffer har.

Vi har fra SFs side ingen som helst medlidenhed med de forhandlere, der ikke selv er brugere af stoffer, men som kun på det groveste og mest modbydelige udnytter et marked, der bringer død over en lang række af vore allersvageste unge. Og selv om vi – det vil fremgå af den næste debat, vi skal have – ikke ønsker antallet af fængselspladser udvidet, så mener vi, at vi her står over for en gruppe mennesker, til hvem vi ikke har noget andet svar, end at de må isoleres fra omgivelserne.

[Ebba Strange]

Jeg vil godt på dette sted tage kraftigt afstand fra de udtalelser, hr. Knud Lind kom med, og som efter min vurdering var generelt diskriminerende over for udlændinge. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om man har noget tal for, hvor mange af dem der kun handler, og som ikke selv er misbrugere, og som sidder fængslet, der er udlændinge, og hvor mange der er danskere. Jeg vil også gerne spørge justitsministeren, om han ikke er enig med mig i følgende: jeg har siddet i indfødsretsudvalget i en lang årrække, og jeg mener ikke, at vi har givet indfødsret til folk, der har været dømt for narkohandel. Det synes jeg det er vigtigt at få skudt en pil igennem i denne debat i dag.

Jeg vil godt sige til nogle af de forslag, justitsministeren er kommet med, og som også fremgår af den omtalte betænkning, at i SF tror vi ikke på opdelings- og isoleringsprincippet. Er der et marked, vil der komme en forhandler. Kommer der ikke en af de rigtige hajer, de, der ikke selv er brugere, så kommer der en af dem, der er mange af, nemlig dem, der både er handlere og brugere. Men jeg er enig med justitsministeren i, at vi måske kunne formindske problemet, hvis vi kunne dele nogle af vore fængsler ind i mindre afsnit, hvor der var mere kontakt fra enkelte forsorgsmedarbejdere til en gruppe fanger og mere kontakt i denne mindre gruppe fanger indbyrdes.

Med hensyn til indsmugling af stoffer i fængslerne er justitsministeren opmærksom på – det er arbejdsgruppen også – hvor lidt sådan noget stof som det, vi taler om her, fylder. Vi vil fra vor side advare mod en udvidelse af de personlighedskrænkende undersøgelser, der finder sted. Det er vigtigt, at man i denne sag foretager en afvejning af, om man vil acceptere yderligere personlighedskrænkelser, fordi de kan få konsekvenser i retning af, at folk ikke ønsker at aflægge besøg i fængslerne. Det tror jeg ingen af os kan være interesseret i, fordi vi ved, at besøgene udefra betyder meget.

Vi ved og erkender i SF, at et af problemerne i fængslerne er det samme som det problem, vi møder udenfor, nemlig at de svage bliver undertrykt, tyranniseret af de stærke. Vi ved, at køberne kan komme både i gæld til og afhængighed af sælgerne, men vi mener, at narkoproblemet først og fremmest skal løses uden for fængslerne, og at man

skal finde alternativer til fængselsstraf at tilbyde de dømte narkomaner.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

SFs ordfører, fru Ebba Strange, sagde, at en narkoman tvinges til at bruge op til 4.000 kr. om dagen på stoffer. Der vil jeg gerne spørge: er det ikke at sidestille med en sygdom, når narkomanen er i en sådan tilstand, at legemet skriger efter stoffer og tvinger den pågældende til, mod sin vilje måske, at bruge 4.000 kr. pr. dag på stoffer? Det mener vi.

Jeg mener, fru Ebba Strange spurgte, hvor mange udlændinge der er. Hvis fru Ebba Strange, som er medlem af retsudvalget, havde læst bilag 252, kriminalforsorgens beretning af 1979, så havde fru Ebba Strange ikke behøvet at rejse dette unødige spørgsmål her fra talerstolen.

Jeg vil samtidig gøre opmærksom på, at jeg på ingen måde har påstået, at man i indfødsretsudvalget tager disse lovovertredere for så vidt angår narkoforbrydelser ind. Jeg spurgte, hvorvidt det ligger sådan. Jeg sagde, at danske statsborgere skal afsone to tredjedele af straffen før løsladelse. Udenlandske statsborgere kan nøjes med syv tolvte dele, hvis de bliver udvist. Bliver de så udvist, hr. minister, eller havner de oppe i indfødsretsudvalget, hvor vi fabrikere statsborgere på samleband? Dette også sagt til hr. Bernhard Baunsgaard, som jo så gerne vil vide det og have et aftryk af min tale. Nu er det her, og der er ikke sagt noget som helst om, at der skulle være nogen forskelsbehandling med hensyn til, at vi fabrikere statsborgere, for det gør vi.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg takker naturligvis for hr. Knud Linds sidste korrektion. Det er dog påfaldende, at disse ord er blevet udtalt just i denne debat. Derfor er det vel ikke så mærkeligt, at vi får en association imellem på den ene side disse narkohandlere og på den anden side det, at vi giver indfødsret til udlændinge i dette land.

Med hensyn til sygdom er tiden jo ikke inde til, at hr. Knud Lind og jeg kan udveksle mange bemærkninger om en definition af

[Ebba Strange]

sygdomsbegrebet. Jeg er enig med hr. Knud Lind i, at når man er i den situation, at man må bruge hele sin tilværelse til at koncentrere sig om at skaffe penge til stoffer og stoffer, så er man i en anormal situation, og den kan for min skyld godt sammenlignes med en sygdomssituation. Men det, jeg vender mig imod, er fremskridtspartiets tese om, at dette er en smitsom sygdom. Jeg mener ikke, det er en smitsom sygdom. Jeg mener, det er en personlighedsændrende, meget ubehagelig situation, som for min skyld godt må sammenlignes med sygdom, det gør ikke så meget, men jeg mener ikke, den er smitsom. Den er socialt og samfundsmæssigt betinget, og det er vigtigt.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg synes lige, jeg skylder fru Ebba Strange at gøre opmærksom på, at justitsministeren i sit indlæg også var betænkelig ved det ret store antal af ikke-stofmisbrugere, men forhandlere, som var her i landet, og det tror jeg også ministeren har taget fra samme årsberetning, netop 51 pct. af de indsatte.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Fru Ebba Strange for en kort bemærkning, og så tager vi ikke flere korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Kun dette, at hvis hr. Knud Lind havde lyttet til mit indlæg, så ville han have hørt, at jeg har vendt mig mod stofforhandlere. Naturligvis skal vi vende os mod dem alle sammen, uanset om de er danske eller udlændinge. Jeg synes bare ikke, vi skal skelne imellem, om de er danske eller udlændinge.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak for redegørelsen, som ministeren kom med. Lad være, at det ikke var så meget nyt, der var i den, det var da en sober gennemgang af hele problemet og en gennemgang, som jeg tror vil være nyttig mange steder.

Når det er sagt, vil jeg understrege det, som andre har været inde på: at gode ord og sobre betragtninger ikke gør det på dette om-

råde. Samfundet har netop her et ekstra ansvar for, hvad der sker, for gennem indespærringen af mennesker har vi frataget den enkelte adskillige af de muligheder, der ellers ville være for at undgå den fristelse, som indtagelse af narkotiske stoffer er. Den indsatte kan jo ikke vælge sit eget opholdssted, han er i det miljø, som vi sætter ham i. Altså »vi« er i denne forbindelse samfundet, og derfor har vi et specielt ansvar for at hjælpe vedkommende ud af den klemme, vedkommende er i. Jeg er enig i, at det haster med at gøre noget, og jeg er enig i, at når disse oplysninger i dette udvalgs betænkning nu har ligget et år, så må der til at ske noget.

Narkomani er af fremskridtspartiets talsmænd kaldt en sygdom. Det har fru Ebba Strange protesteret imod. Fru Ebba Strange talte om, at det var et fortvivlet forsøg på at komme ud af en fortvivlet situation, og der lå i dette: en fortvivlet situation skabt af samfundet. Jeg tror, at vi her er inde på at diskutere gloser, og for mig er det ret ligegyldigt, om man kalder det en sygdom eller man kalder det et fortvivlet forsøg på at komme ud af denne trængte situation. For mig er det tilstrækkeligt at konstatere, at disse mennesker trænger til hjælp, og den må ydes. Narkomaner er mennesker, der trænger til behandling, der trænger til hjælp.

Ministeren ender sin tale med at sige, at det må erkendes i denne forbindelse, at det naturligvis ikke er muligt i fængslerne at gøre det, som ikke er lykkedes for samfundet udenfor, nemlig at komme narkotikaproblemerne fuldstændig til livs. Ja vel, men her har vi altså ansvaret i højere grad end på noget andet område for, at der sker noget. Jeg vil gerne understrege det, som en embedslæge, der har været i forbindelse med disse narkotikaproblemer, sagde, nemlig at i fængslerne er det dog muligt for de indsatte at skabe sådanne forhold, at vi kan føre en kontrolleret afvænningsproces igennem. Det må vi gøre, og jeg ville godt vide, hvor langt vi er kommet med det, og om ministeren i hvert fald vil tage op til hurtig gennemførelse, at man simpelt hen i vore fængsler overalt gennemfører denne afvænningsproces, fordi vi har dette ekstra ansvar.

Jeg vil også gerne understrege det, som fru Ebba Strange var inde på: at vi behandler her et problem, som i vide kredse af befolk-

[Bernhard Baunsgaard]

ningen er taget, jeg havde nær sagt alvorligere end nogen andre steder, og disse vide kredse omtaler man ofte hånligt fra de mennesker, der i dag fører narkotikaproblemet så stærkt frem. Det er f. eks. folkene i Christiania, der har stået bag skabelsen af Folkebevægelsen mod hårde Stoffer. Jeg føler ikke, at disse folk altid har mødt tilstrækkelig understøttelse fra myndighederne i den kamp, som de har taget op på egen hånd mod handelen med hårde stoffer. Lad det være sagt med håbet om, at der kommer et godt samarbejde i gang mellem de mennesker, der derude har et mål, som vi herinde bør være enige med dem i.

Ministeren skelnede i sin redegørelse mellem narkomaner og forhandlere, og jeg synes, det var en god skelnen. Jeg vil sige til ministeren, at narkomaner for mig først og fremmest er mennesker, der trænger til hjælp. Narkoforhandlere er for mig først og fremmest kriminelle. Derfor vil det være forskellige midler, vi tager i brug i de to tilfælde. Men jeg vil gerne understrege igen, at det haster med at komme med indgreb til hjælp for narkomanerne og indgreb imod narkoforhandlerne, så de ikke tager deres handel op inde i fængslet, hvad der er meget der tyder på at de i øjeblikket gør med for stort held.

Men jeg vil gerne føje til, for at ministeren ikke på det punkt skal nære nogen som helst tvivl om den radikale folketingsgruppes indstilling: kom og bed om de nødvendige midler til at gennemføre det, vi taler om. Der vil stå handling bag ordene for den radikale folketingsgruppes vedkommende, når ministeren kommer med et aktstykke til finansudvalget og beder om støtte til indgreb mod disse forhold i vore fængsler til gavn for narkomaner og til forhåbentlig hårde indgreb mod forhandlerne.

Må jeg derefter komme med nogle ord om hr. Knud Linds indlæg. Jeg ved ikke, om det var evnerne, der svigtede, eller det var bevidst, det blev gjort, men der blev skabt en ubehagelig fornemmelse gennem hr. Knud Linds indlæg af, at man bare kunne optræde som narkotikaforhandler, blive straffet og derefter få indfødsret. Hr. Knud Lind forsikrer, at det ikke var meningen. Vel, så vil jeg sige, at det altså er evnerne, der svigter, når han forsøger at fremføre en sag heroppefra.

Alligevel vil jeg bede justitsministeren om ganske klart at sige heroppe, at en udlænding, der begår den forbrydelse, det er at handle med narkotika i Danmark, ikke vil kunne erhverve dansk indfødsret. Jeg tror, at det på den baggrund, der er skabt af hr. Knud Lind, er nødvendigt, at det siges heroppefra, for sådan er forholdet jo ikke. Forholdet har jo været det stik modsatte: er man dømt for en narkotikaforbrydelse, mindes jeg ikke – måske i et enkelt tilfælde – at vedkommende har kunnet få støtte fra noget sted i folketinget eller i regeringen. Det bør dog siges heroppefra.

Birgith Mogensen (CD):

Selv om et menneske lever sin tilværelse i et af de betændte kriminelle miljøer, som især findes i vore største byer, er det naturligvis kun et forholdsvis lille antal, som ender som narkomaner, men hvis en person begår en kriminel handling, som bringer vedkommende ind bag tremmerne i en af landets 13 lukkede eller såkaldt åbne fængselsinstitutioner, så er der en mange gange større risiko for, at han eller hun ender som narkoman. Dette fænomen er paradoksalt, og ret betænkt vil lægmanden nok mene, at det i virkeligheden var omvendt.

Problemet er ikke nyt, men det er tiltagende, og der må derfor gøres noget effektivt ved det. Fængslerne er ikke det, de har været – heldigvis, kan vi sige – men vi må konstatere, at visse lempelser i straffesystemet viser sig at fostre ulemper af uhyggeligt format. Derfor må vi tage systemet op til revision. Især inden for det sidste års tid har fængselsfunktionærer fra de fleste fængselsanstalter påpeget, at det er rivravruskende galt med hensyn til narkotika i fængslerne. De friere forhold med hensyn til orlov, besøg og arbejde ude i byen osv. har gjort indsmugling af narkotiske stoffer meget lettere. Ca. 25 pct. af alle straffasonere er narkomaner. De er mere eller mindre jævnt fordelt i alle landets fængsler; det vil sige, at stort set er der et fast marked for afsætning af illegal narkotika inden for alle murene.

Men dette marked vil disse uhyrlige stofforhandlere, som befinder sig mellem de indsatte, ikke nøjes med. De vil tjene endnu flere penge. Det betyder, at straffasonere, som ikke er narkomaner, bliver meget hårdt pres-

[Birgith Mogensen]

set til at blive det. Folk, som afsoner en fængselsstraf, er almindeligvis psykisk nede og er derfor lette at overtale, og hvis de ikke er det, så bruges der meget brutale overtalelsemetoder. Jeg skal ikke her detaljere disse metoder, men blot nævne, at de er så grove, at mange ikke-narkomaner beder om at blive indsat i isolationscelle, fordi de ikke kan holde til presset.

Det er en kendsgerning, at mange straffasonere, som bliver indsat som ikke-narkomaner, senere bliver løsladt som mere eller mindre hårde narkomaner, og det burde faktisk være omvendt. En fængselsstraf er dog en form for isolation, og de indsatte narkomaner burde nedtrappes med metadon netop i den periode, hvor de afsoner deres straf. Hvis myndighederne vedtog en sådan holdning til problemet, så ville indsmugling af illegal narkotika ikke være nogen lukrativ forretning. Der ville ikke være noget fast marked for afsætning, og der ville heller ikke være en overproduktion af illegale stoffer, som med djævelens vold og magt skal påtvinges fængslets ikke-narkomaner.

Helt personlig mener jeg, at hele dette alvorlige problem skal nytænkes. Som tidligere nævnt udgør de narkokriminelle straffasonere ca. en fjerdedel af alle kriminelle indsatte i dette land. For øjeblikket er antallet ca. 700 personer. Jeg spørger med udren: hvorfor er disse kriminelle narkomaner fortsat fordelt over alle landets straffeanstalter? Ville man f. eks. placere et menneske med et brækket ben på en epidemifdeling? Nej, det ville man ikke. Derfor mener jeg, at kriminelle narkomaner bør samles på 3-4 straffesteder, hvor der ikke er andre kriminelle indsatte. Kort sagt: narkomaner bør have deres egne straffeinstitutioner. På den måde kan de ikke påtvinge og smitte andre straffasonere med deres last og sygdom. Man vil kunne give fængselspersonalet specialviden med hensyn til en narkomans psyke og adfærd. Læger og socialpædagoger vil kunne medvirke til helbredelse af de indsatte. Metadonnedtrappinger kunne kontrolleres, og den vigtige resocialisering kunne foranstalles og forberedes til at fortsætte efter, at en straffet narkoman er løsladt.

Såfremt man opretter straffeanstalter kun for narkokriminelle, vil man også lettere kunne træffe mere egnede og effektive kontrolforanstaltninger med hensyn til indsmug-

ling af illegal narkotika. F. eks. mener jeg, at alle narkostraffasonere, som har været ude fra fængslet på grund af orlov eller i anden anledning, skal gennemgå en 100 pct.s kropsvisitering foretaget af en læge. Det samme skal ske, såfremt fængselspersonalet har mistanke, når en afsoner har haft besøg. I øvrigt bør fængselspersonalet have ret til i særtilfælde at holde opsyn med besøg. Varer og ting, som kommer til den indsatte udefra, skal undersøges, og breve bør i særlige tilfælde kunne censureres.

Det er min helt faste overbevisning, at mange narkoproblemer kan løses, såfremt narkoafsonere bliver anbragt i egne fængselsinstitutioner, som er tæt tilknyttet læger og resocialiseringsfaciliteter. Samtidig fritages landets øvrige fængsler for de alvorlige problemer, som både personale og ikke-narkoindsatte i disse anstalter med rette længe har klaget over.

Men målet må være, at vi slet ikke får brug for narkofængsler, og det mål kan nås, såfremt vi afkriminaliserer alle de hårde narkomaner. Dermed mener jeg, at de langsomt bør nedtrappes med legale stoffer som metadon og apomorfin, naturligvis under lægekontrol og med sideløbende socialpædagogisk hjælp. Hvis vi kan få de rette instanser til at indse disse standpunkter, vil vi kunne forebygge den største del af al narkokriminalitet.

Wilhelm (VS):

Narkotikaproblemet er ikke et specielt fængselsproblem, men et samfundsproblem. Så vidt vi kan forstå på ministerens udredning, er det heller ikke et stigende problem i anstalterne. Men det er klart, at der er en særlig koncentration, og når man taler om det mere specielle problem om narkotikamisbrug i fængslerne, så tror jeg, man med fordel kan adskille det i to ting. Det ene er narkotikaproblemet, og det andet er fængselsproblemet. Den del af problemet, som slet og ret består i, at de indsatte eller nogle af de indsatte er narkomaner – det vil sige, at narkomaner bliver fængslet – har ikke specielt noget med fængslet at gøre. Den side af narkotikaproblemet ville være den samme, hvis de pågældende befandt sig udenfor.

Den store udfordring ligger for mig at se i den anden del af problemet, altså i selve fængselsproblemet, det vil sige med det em-

[Wihjelm]

ne, vi taler om her, de indsatte, der bliver narkomaner, som fængselsopholdet gør til narkomaner. Det er den virkelig store udfordring. Hele denne virkning af et sanktionssystem, de anstalter, vi kender, er det jo nok ikke så meget forespørgerne her vil have diskuteret; det er der i virkeligheden lidt mere principiel lejlighed til ved den næste forespørgselsdebat i dag. Men jeg mener, det er dér, den store udfordring ligger.

Det er ikke så farlig meget, vi har fået at vide om det. Jeg har rykket for det nogle gange før, men takker for løftet om, at ministeren vil søge at få det undersøgt. Men vi fik dog lidt at vide, da ministeren refererede til en lidt mere løsagtig undersøgelse måske i september sidste år, hvor ministeren – hvis jeg fik fat i det – gjorde rede for, at af de narkomaner, der befandt sig i de danske afsoningsanstalter på det tidspunkt, var ca. 60 pct. vanemæssige brugere af hårde stoffer, inden de blev indsat. Jeg ved ikke, om vi modsætningsvis kan slutte, at det var de 40 pct. af dem altså ikke. Det er dem, jeg har interesseret mig for og har efterlyst oplysninger om adskillige gange. Det er muligt, at man kan finde forskellige kategorier dér, men det er da her, udfordringen ligger. Det er her, omkostningerne ved selve vores afsoningssystem ligger, hvis det virkelig er sådan, at op imod de 40 pct. af de narkomaner, der fandtes i fængslerne i september 1979, er blevet det under opholdet. Det siger noget om den livssituation, man er anbragt i i fængslerne. Ministeren ryster på hovedet, det er forhåbentlig også et langt, langt lavere tal, men det er altså faktisk det mest konkrete, vi foreløbig har fået.

Jeg har mere specifikt efterlyst præcist at få at vide, hvor mange af de indsatte narkomaner der findes i dag, der befandt sig i den situation, da de første gang blev indsat. Det har vi ikke fået endnu, og det har ministeren lovet at undersøge. Det er forhåbentlig en langt lavere andel end de 40 pct., men det er her, den egentlige udfordring immervæk ligger, altså dem, der bliver gjort til narkomaner under afsoningen. Det siger noget om den livssituation, man befinder sig i i de anstalter, der hører under kriminalforsorgen. Som sagt vil en mere generel debat om dette problem – altså om fængslernes mission, om man så kan sige – være mulig ved den næste forespørgsel.

Når det drejer sig om midlerne, vil jeg kun kort sige, at VS vender sig mod de personkrænkende undersøgelser, som allerede er i brug, og også imod de lidt anderledes personkrænkende undersøgelser, som ministeren refererede fra arbejdsgruppen, og som jeg forstod at han egentlig havde sympati for at man forsøgte sig med.

Det drejede sig bl. a. om, at kriminalforsorgen i videre omfang end hidtil skulle bede politiet om at tage oplysninger på de besøgende. Ja men det vil jo være uden ende. Det kan ikke kun gøres for besøgende til de personer, man har mistænkt for at være forhandlere. Det er i øvrigt ganske få efter det, ministeren forleden oplyste i retsudvalget. Tallet ligger nede omkring en håndfuld mennesker – så få, at det i virkeligheden dårlig nok lader sig gøre at lave en særlig afdeling til dem. Man må gå ud fra, at folk ikke er dummere end som så, og skal der indsmugles stoffer, gør man det selvfølgelig ikke ved besøg til en i forvejen mistænkt forhandler; man er nødt til at skaffe sig mellemænd og gidsler. Konsekvensen af det er i virkeligheden at tage politimæssige oplysninger på – ja, i princippet alle besøgende.

Det er simpelt hen en fremgangsmåde, som vi må vende os imod på det skarpeste. Det kan være galt nok i forvejen for de pårørende med det system, de skal igennem for at besøge den indsatte. At begynde at lave en, så vidt jeg kan se, i sin konsekvens nærmest generel politiundersøgelse på de mennesker – hvilket formodentlig også må indebære, at man har nogle kartoteker over folk og ved lidt om, hvad de står for, og hvad de i øvrigt har gjort i deres tilværelse osv. – det er selvfølgelig en helt utilstedelig ekstra belastning.

Vi bryder os altså ikke om de metoder, der har været anvist af den art, og som ministeren her har refereret. Vi finder, at hele narkotikaproblemet i fængslerne har meget at gøre med selve fængslernes natur, selve fængslernes funktion, selve fængslernes mission, og det er der som sagt bedre lejlighed til at diskutere under næste forespørgsel.

Inge Krogh (KrF):

I den indstilling, som så mange gange er blevet omtalt i denne debat, om foranstaltninger mod indsmugling og handel med narkotiske stoffer i kriminalforsorgens lukkede

[Inge Krogh]

anstalter står der bl. a. en ting, som er uhyre realistisk:

»Livet i fængslerne er et billede af, hvad der foregår i samfundet.«

Når narkomisbruget og narkosalget tiltager i fængslet, skyldes det, at det også er tiltagende i samfundet, og at der er gjort for lidt ved det i samfundet.

I de 7 år, jeg har været i folketingets socialudvalg og har deltaget i udvalgets møder med kontaktudvalget, er det hver gang blevet slået hen, idet man har sagt, at narkomisbruget er det samme, det er stagnerende, det er blot ældre, der er kommet i en værre tilstand end tidligere. Dermed forklarer man også det stigende antal dødsfald på grund af narko. Sidste gang må jeg dog sige at man var ved at indrømme, at der måske var en reel stigning i narkoforbruget. Man må håbe, at denne indstilling fra udvalget og debatten her i dag ikke blot vil virke ind på forholdene i fængslerne, men på samfundet i al almindelighed.

Det er en uholdbar tilstand, vi har i vore fængsler, hvor indsatte, der ikke tidligere har været misbrugere, tvinges til at blive det eller i hvert fald tvinges til at betale for at undgå det. Det kommer til at gå ud over pårørende, der må finansiere købene, eller det går ud over de indsatte, der enten må sælge deres effekter eller sættes i stor gæld, så de efter løsladelsen tvinges ud i kriminalitet igen.

Hvad er der at gøre ved indsmuglingerne? Jeg mener, at det er nødvendigt, at der må ske en visitation af de besøgende. Der er selvfølgelig blandt de indsatte en stærk modstand mod, at de, der er uskyldige, skal undersøges, fordi nogle smugler stof ind, men mon dog ikke de besøgende under indtryk af, hvor alvorligt det kan være for deres indsatte slægt eller venner, at der smugles stoffer ind, vil kunne forstå, at det er nødvendigt at foretage undersøgelser.

Der er vel ikke så stort et problem med det ydre tøj og genstande, men selvfølgelig er det en alvorlig sag, at der skal foretages kropsvitation. Det sker dog i tolden f. eks. Der bliver sagt, at der må være kvinder til stede, for at en sådan undersøgelse kan foretages. Mon det ikke var godt, at man i højere grad fik kvinder beskæftiget i fængslerne i øvrigt?

Som det er fremhævet både i den indstilling og af de fængselsfunktionærer, der har

været herinde og fortælle om det, er der én ting, man mangler, og det er altså en undersøgelse af endetarmen, hos kvinder også af skeden. Det er ofte gemmestedet for narkotiske stoffer. Det er selvfølgelig forbundet med en del vanskeligheder og en del ubehag, hvis der skal foretages undersøgelser på denne måde. Det skal foretages af en læge. Men mon det ikke kan lade sig gøre, hvis man regulerer tidspunkterne for besøg noget? Der står omtalt i indstillingen, at undersøgelsen kan være farlig. Det undrer mig noget. Det er dog en undersøgelse, som foretages rutinemæssigt på de fleste, der indlægges på hospital.

Med hensyn til de indsatte, der kommer fra orlov, vil det også være rimeligt, at der foretages en undersøgelse som af de besøgende. Det kan medføre en tid i isolation, indtil en læge kommer, men det er vel ikke uoverstigeligt, netop fordi mange af de indsatte selv er klar over, hvor stor en fare det er, at der kommer stoffer ind i fængslet.

Under fængselsopholdet er man under arbejde, undervisning og organiseret fritidsbeskæftigelse sammen. I nogle fængsler har man fritidslokaler, hvor der kan være op til 60 ad gangen. Det er naturligt, at der sådan et sted i høj grad kunne være tale om handel med narko, og jeg kan da også forstå, at et af de lukkede fængsler har afskaffet disse fritidslokaler. Bedst ville det være, om det var som f. eks. i Ringe, at man i fritiden kun kan komme sammen med de 10 eller 12, der er på afdelingen.

I øvrigt er det et udmærket system, man har i det fængsel, hvor det f. eks. er muligt for de indsatte selv at lave mad og sørge for vask. Det er, ligesom det optager dem og udfylder fritiden.

Som det er omtalt flere gange, har narko-handlere og narkomisbrugere været anbragt efter fortyndingsprincippet. Man har anbragt dem nogenlunde ligeligt mellem de andre indsatte. Der er vel enighed om, at med det omfang, misbruget har taget, og med den terror, narkohandlerne vel nok har kunnet udøve, bør der ske en forandring. For dem, hvis kriminalitet væsentligt har bestået i, at de har handlet med narko i en anstalt, og som har handlet, før de blev fængslet, er det rimeligt, at der, som det står i indstillingen, bliver lavet et specielt lukket fængsel, hvor man ved, at de er narkohandlere, og de, der

[Inge Krogh]

selv er narkomisbrugere, bør formentlig også anbringes i hvert fald nogenlunde sammen. Jeg mener, at de er så ødelagte både psykisk og legemligt, at de egentlig slet ikke kan følge med de andre, der er i fængslet. De er altså stadig væk de helt svage, og der må derfor tages specielt hensyn til dem.

Jeg mener, at narko i fængslet er et problem, som hurtigst muligt må bekæmpes.

Lis Starcke (DR):

Jeg er enig i, at narkomani er et samfundsspørgsmål, et stort og alvorligt spørgsmål. Forstander Jørgen Green er i en artikel kommet med temmelig hårde angreb, idet han siger, at politikerne, kriminalforsorgen og domstolene er med til at skabe en fortsat kriminalitet. Han påstår, at narkomaner ikke hører hjemme i fængsler. Det trækker han dog lidt tilbage senere og siger, at hvis det er hård kriminalitet, de har begået, er man nok nødt til alligevel at anbringe dem dér. Men mange af dem, der kun begår et indbrud – jeg siger »kun«, selv om jeg godt er klar over alvoren i det – for at få stoffer, som de trænger til, mener han skal behandles i stedet for at anbringes i fængslerne. Han mener, at de skal ind i et kontrolleret behandlingsforløb. Et socialpædagogisk og psykiatrisk tilbud må gives for at gøre dem stoffri. Han siger videre, som også hr. Wilhjelm sagde heroppefra, at det også ville betyde en nedgang i de kriminelle stofforhandlere i samfundet, og at antallet af fængslede narkomaner ville gå ned. Det ville i det hele taget betyde, at vi havde den fortsatte mulighed for den liberalisering af fængslerne, som vi også fra retsforbundets side mener skal fortsætte. Der ville også blive mindre narko i fængslerne.

Vi er mange, som har støttet os til den indstilling, der blev givet af den arbejdsgruppe, som blev nedsat af justitsministeriet, indstillingen om foranstaltninger mod vold, indsmugling af og handel med narkotiske stoffer m.v. i kriminalforsorgens lukkede anstalter. Det er alvorligt, at det står så tydeligt i en overskrift over en rapport, at der altså er brug for, at der gøres en stor indsats. Jeg deler de øvrige ordføreres beklagelse af, at vi først nu giver os til at drøfte den indstilling, der kom i december 1979; ellers kunne vi allerede have benyttet mange af de muligheder for at bekæmpe stofmisbruget og den

alvorlige narkotikahandel i fængslerne. Ganske vist er det vanskeligt at hindre, og det siger arbejdsgruppen også, men de peger dog på forskellige muligheder – nogle, der ville virke øjeblikkeligt, men især nogle, som ville virke på længere sigt.

Flere af de ting, som vil virke øjeblikkeligt, har andre talere været inde på, hvorfor jeg måske burde gå i gang med at tale om noget af det, som ville virke på længere sigt. Det vil bl.a. være, at afdelingerne bliver mindre. Det har ministeren også været inde på. Det er vanskeligt, fordi mange af vore lukkede anstalter er bygget på et så meget tidligere tidspunkt, at de ikke er indrettet på det. Vi siger over for det, at det bliver nødvendigt, at man får indrettet mindre afdelinger. Der er megen erfaring for, at det går dårligere, hvis afdelingerne er for store.

Det er noget, der vil koste penge, det ved vi jo. Der skal iværksættes ombygninger, og det er bevillingsmæssigt meget vanskeligt i dag, det ved vi jo godt. Alligevel tror jeg, at det vil være billigere for samfundet på lang sigt. Man må også sørge for at vedligeholde bygningerne, selv om det har været vanskeligt igennem de senere år.

Man klager i anstalterne over, at belægget er mere belastet end før. Det forklarer man ganske vist med noget af det, som også hænger sammen med den liberalisering, man har fået, at der er flere, som får betingede domme, og at der er mindre kriminaliteter, som man ikke straffer med fængsel, men det vil alligevel sige, at det er vanskeligere at behandle de indsatte, der er der, og at narkomanien i anstalterne er en meget alvorlig ting.

Små afdelinger betyder også, at det bliver lettere for personalet. Personalet kan bedre kende den enkelte, bedre prøve at få et bedre klima og bedre være i stand til at interessere de forskellige, ikke blot i arbejdssituationen, men også i fritiden.

Der er endnu ét punkt, hvor vi mener man bør sætte ind, og det er med hensyn til uddannelsen. Man må sørge for, at de ansatte er gamle nok til at være deres opgave voksen, og at de får en undervisning i forståelse af konfliktsituationer og i løsning af konflikter. Derfor mener vi, at de i hvert fald må have en grunduddannelse på mindst 3 år.

Vi mener, at nogle af de ting på længere sigt vil hjælpe på forholdene, men naturligvis

[Lis Starcke]

er det også nødvendigt, at man sætter ind øjeblikkeligt over for de vanskelige ting, og dér kommer man nok ikke uden om en grundigere undersøgelse både af de indsatte, hvis de har været på weekendesøg, og af de besøgende. Men vi anbefaler meget, at det i hvert fald kun bliver af de ydre beklædningsgenstande og af tasker og mapper, som man medbringer – ikke, at man skal ind på de personkrænkende undersøgelser, der både er dyre og krænkende.

Jeg ved, at man fra Vridsløselille havde ønsket, at der skulle være en høring, sådan at folketing og regering kunne få lejlighed til at høre, hvad erfarne mennesker inden for fængselsvæsenet mener om dette alvorlige spørgsmål. Jeg mener, at med vedtagelsen af folketingets nye forretningsorden bliver en sådan høring mulig, og jeg synes, at det ville være et meget vigtigt emne at begynde den nye tradition med.

Erlendsson (FP):

Justitsministeren sagde, at fortyndingsmetoden har spillet fallit over for en løsning på narkoproblemet. Sådan opfattede jeg det i hvert fald. Det er en erkendelse af, at liberaliseringen har været til skade for narkomanernes helbredelse og resocialisering.

At ikke-narkomaner i fængslerne gøres til narkomaner, er justitsministeren ikke helt klar over, for han ved ikke, siger han, om det er rigtigt, at indsatte påtvinges narkotika. Sådan hørte jeg ministeren. Vi har imidlertid her i folketinget som allerede nævnt haft besøg af to fængselsbetjente fra Nyborg, som fortalte, at de indsatte må betale 100 kr. om ugen, hvis de vil være fri for at købe narkotika. 100 kr. er et stort beløb af en ugeløn på 130 kr., men selve princippet er endnu frygteligere, når man tænker nærmere over det. De fortalte endvidere, at hvis ikke-narkomaner ikke gik ind på at købe narkotika, kunne de finde barberblade i deres sæbe. Hvis det ikke hjælp tilstrækkeligt, kunne de komme ud for grovere vold. Det er tilladt de indsatte at besidde et beløb på 300 kr., fortalte de også. En enkelt indsat – sandsynligvis en narkohandler, hvem skulle det ellers være? – kan på én dag aflevere 3 gange 300 kr. til personalet og dermed opfylde det ordensmæssige regulativ om at besidde maksimalt 300 kr. Hvor har han fået de mange penge fra?

Et andet og særdeles vigtigt problem – ud over at ikke-narkomaner påtvinges narkotika i fængslerne – er den samfundsmæssige pligt, vi har til at udnytte narkomaners frihedsberøvelse til at hjælpe disse til en ny, stoffri tilværelse, det vil sige en langvarig aftrapning og resocialisering, som er mulig, når de er indsat.

I statsrevisorernes beretning om undersøgelse af udgifterne til bekæmpelse af ungdomskriminaliteten, som blev afgivet i 1976, hedder det på side 21, nederst:

»Medens der i loven om offentlig forsorg – nr. 539/1969 – i § 42 er givet hjemmel til at gennemføre afvænningskur for alkoholikere uanset klientens modvilje, er der ikke tilsvarende lovbestemmelser for stofmisbrugere.«

Det opfatter jeg som en kritik af, at der ikke findes sådanne muligheder. Og det var allerede i 1976.

Vi mener ligesom fru Ebba Strange, at narkomaner primært skal hjælpes, ikke straffes. Jeg vil gerne citere den store franske tegner Daumier, som bl.a. har lavet en vidunderlig satirisk serie over advokater. Det foregår i en retssal, hvor dommeren siger til den anklagede:

»De siger, at De stjal, fordi De var sulten. Det forstår jeg ikke. Jeg er da også sulten af og til, men jeg stjæler ikke.«

De, der er blevet kriminelle på grund af narkotikamisbrug, straffer vi, fordi de som følge af deres hunger efter narkotika stjæler. Disse mennesker skulle naturligvis først og fremmest behandles, men det kan vi ikke gøre ved at give dem de frie forhold i fængslerne, der tillader, at narkomanien vedligeholdes. Derfor må ministeren finde ud af, hvilken stol han vil sætte sig på.

Vi går ikke ind for en generel stramning af regulativerne i fængselsvæsenet, men vi går ind for, at man indtager en konsekvent holdning over for de narkomaner, der indsættes, og at de først og fremmest hjælpes ud af deres narkomani ved en konsekvent lægelig behandling efter prøvede metoder, og deri må meget gerne ligge også en resocialisering, som socialpædagoger, hvis de er af rette stof, kan hjælpe med til.

Endelig vil jeg sige, at forhindring af indsmugling gennem besøgende behøver ikke at være forbundet med visitation. Det indebærer blot, at der ikke må ske en direkte legemlig kontakt mellem den besøgte og den, der

[Erlendsson]

besøger vedkommende. Det kan naturligvis udmærket gennemføres i specielle besøgslokaler, eventuelt ved adskillelse ved hjælp af en glasvæg eller på anden lignende måde, så de ikke skal savne den stimulation i det daglige, triste ophold i fængslet, som besøgene vil mildne på.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Det er helt uundgåeligt, når et så stort og vanskeligt og alvorligt problem er til diskussion, at indlæggene går viden om i problemstillingen og også på et og andet punkt går langt uden for det snævre spørgsmål, der er rejst i forespørgslen.

Jeg vil godt starte med et par af de ting, som har ligget klart i udkanten. Flere har spurgt mig, bl. a. hr. Bernhard Baunsgaard og fru Ebba Strange, om ikke jeg her fra talerstolen ville bekræfte, at en udlænding, der har handlet med narkotika i Danmark, ikke vil kunne få indfødsret. Efter det kendskab, jeg har til de regler, der gælder, kan jeg kun sige, at det kan den pågældende ikke.

Hr. Knud Lind forsøger på at beskrive situationen, for så vidt angår narkoforhandlerne, så enkelt og så let, at kunne vi bare blive fri for udlændingene, var der ikke større problemer i fængslerne med hensyn til narkoforhandlere. Sådan kan de tal ikke læses, hr. Knud Lind!

Når hr. Knud Lind forenkler mit indlæg i starten så meget, som han gør, idet han siger, at jeg stadig væk er af den opfattelse, at fortyndingsprincippet er nok, så er det egentlig ikke særlig tilladeligt. Jeg sagde, at fortyndingsprincippet er det princip, jeg stadig væk må anse for at være det rigtige, men der er tilfælde, hvor fortyndingsprincippet og den fordelingsmetode, det fører til, ikke er tilstrækkeligt. Det sagde jeg ganske klart og tydeligt. Den slags forenklinger, der bliver til fordrejninger af det, en indleder siger, er jeg ikke særlig begejstret for.

Flere har rejst spørgsmålet om rectalundersøgelser, altså endetarmsundersøgelser, og tilsvarende intime undersøgelser. Hr. Knud Lind spurgte mig bl. a., om jeg agtede at indføre det. Sådan forstod jeg det, der blev sagt. De bruges i et begrænset omfang, og de har deres virkninger i de tilfælde, hvor man har en begrundet mistanke om, at det kan være rimeligt at gennemføre en sådan undersøgelse.

Men når man går så vidt, som det har været nævnt i debatten her, så vidt jeg forstod det, at nu skulle man mere regelmæssigt og systematisk for bestemte grupper af besøgende eller bestemte grupper af indsatte foretage disse undersøgelser – og endda ligefrem lægge besøgene til rette efter, at det passede med den tid, læger og sygeplejersker var tilstede til at foretage de undersøgelser – så synes jeg, man går alt for vidt. Det er en fornuftig ting at gøre og have som en mulighed i begrænset omfang, men jeg er meget enig med de talere, som har løftet advarende pegefingre mod at lade sig presse for langt ind i former for indgreb, som med rette opfattes som krænkende og generende for mennesker. En del af den vanskelige balancekunst, vi er inde i, er at foretage sig noget, som er tilstrækkelig effektivt, men som ikke er så vidtgående, at det med rette kan kritiseres for at være inhumant og urimeligt i sine virkninger over for store grupper af mennesker.

Jeg vil gerne fremsætte et par kommentarer til, hvad hr. Knud Lind sagde i anledning af min bemærkning om, at det langtfra var altid, at det var hårde stoffer, der gav problemerne – de problemer, der i offentligheden var blevet udlagt, som om det var problemer med hårde stoffer. Jeg vil godt referere til en konkret episode, der i al fald vil være retsudvalgets medlemmer bekendt, nemlig den megen omtale, der var, af nogle forstyrrelser i statsfængslet i Horsens omkring juletid 1979. Der var mange, der af omtalen fik det indtryk, at der her var tale om et ukontrolleret, ukontrollerbart og meget stort misbrug af hårde stoffer, som plagede Horsens statsfængsel. De indberetninger og redegørelser, vi har fået, viser, at der altovervejende var tale om misbrug, ja vel, men af medicin og af hash. Det er noget, der – selv om det er beklageligt, og selv om det ikke bør finde sted – langtfra har den alvorlige karakter, som det ville have haft, hvis der havde været tale om hårde stoffer. Det var bl. a. den meget stærkt offentligt omtalte episode, jeg havde i tankerne, da jeg sagde, at det heldigvis langtfra altid var de belastende og virkelig komplicerede hårde stoffer og deres virkninger, vi stødte på inden for kriminalforsorgen, inden for fængslerne.

Direkte i forlængelse af det vil jeg gerne sige til hr. Wilhjelms, at jeg gav den oplysning, at en af de få ting, vi vidste om narko-

[Justitsministeren]

manerne i fængslerne, var, at 60 pct. af dem var kendt som regelmæssige misbrugere af hårde stoffer på det tidspunkt, hvor de blev indsat. Når jeg rystede på hovedet fra min plads, var det, fordi det på ingen måde kan forstås derhen – som jeg forstod hr. Wilhjelm var på vej til at forstå det – at omvendt var de andre 40 pct. narkomaner, der var blevet det i fængslet. Det kan på ingen måde forstås på den måde. Man har kendskab til 60 pct. af dem som hårde narkomaner. Man har ikke et tilsvarende præcist kendskab til baggrunden for de andre 40 pct., men det er på ingen måde en dokumentation af, at de 40 pct. er blevet narkomaner i fængslerne. Havde det ligget så enkelt, havde vi vidst, at vi stod over for et uhyggeligt problem, men sådan ligger det gud ske lov ikke.

Jeg har set nogle udkast til ændrede regulativer og til det lidt tættere samarbejde med politiet i forbindelse med efterforskning og kontrol i visse begrænsede tilfælde, og jeg vil gerne sige, at det på ingen måde vil føre til, at det bliver en nærmest generel regel, og slet ikke til, at der skal laves specielle kartoteker eller noget andet med henblik på, at politiet kan yde bistand i en vurdering af, hvorvidt man bør være særlig opmærksom på bestemte besøgende.

En yderligere misforståelse, jeg tror der opstod for hr. Wilhjelm, bunder i, at jeg er blevet forstået sådan – ikke alene af hr. Wilhjelm, men også af andre – at narkoforhandlerne i fængslerne kun er en 4-5 stykker. Det, jeg har sagt i retsudvalget, er, at de narkoforhandlere, der har en sådan placering i systemet, at dér er grund til at gribe ind direkte over for dem, fordi de, så vidt man kan vurdere det, spiller en central rolle, idet det er dem, der organiserer indsmuglingen osv., lykkeligvis er så relativt få, at man har mulighed for at placere dem på steder, hvor de – uden at komme i en egentlig personlig og meget belastende isolation – vil blive anbragt under sådanne forhold, at deres aktiviteter kan styres meget, meget håndfast, og hvor de ikke længere har mulighed for at spille nogen central rolle i det fængsel, de hidtil har været placeret i. Men det er ikke det samme som, at vi dermed er færdige med at vurdere, hvad der skal foretages over for de narkoforhandlere på et lidt lavere niveau, som findes i fængslerne. Det er man ikke færdig med.

Det er det, der er grunden til, at der for nogen tid siden blev nedsat én – ikke en række, men én – særlig gruppe, der skulle undersøge, hvordan man kunne tackle de problemer og også tackle det problem, som stadig væk er til diskussion, nemlig: hvordan behandler man de hårdest belastede narkomaner?

Jeg sagde i min indledning, at arbejdsgruppen vurderer bl. a. de to forsøg, der gøres – det, der gøres i Vridsløselille, og det, der er begyndt netop for nylig i Nyborg – men den skal også i det hele taget tage stilling til tingene. Det er udtryk for, at jeg ikke tror, at fortyndingsprincippet kan anvendes helt og fuldt, sådan som man troede for nogle år siden. Jeg så meget, meget gerne, at man kunne have fastholdt den linje, men jeg tror ikke, vi kan. Men jeg vil altså godt være mere sikker, end jeg er lige i dette øjeblik, på, hvordan det er rigtigst at gribe problemet an, før jeg accepterer at gå ind for en ganske konkret løsning.

Over for fru Ebba Strange vil jeg gerne gentage det, jeg sagde på et lidt tidligere tidspunkt. Jeg sagde i min indledning, at jeg var nødt til at acceptere, at det var nødvendigt at gennemføre på visse måder strengere kontrolforanstaltninger i fængslerne. Jeg føler mig overbevist om, at vi ikke kan undlade også at tage den metode i brug, selv om jeg er ganske enig med fru Ebba Strange og andre i, at vi her er på vej ind i noget, som ikke er så positivt og ikke er så fremadrettet som andre foranstaltninger, som jeg hellere så at vi kunne nøjes med. Jeg føler bare, at vi er i en sådan situation, at vi ikke har råd til at lade være med at gennemføre disse lidt ændrede og indimellem også lidt skærpede forholdsregler, der er tale om her.

Jeg vil gerne sige til hr. Voigt, som var noget dramatisk i sin fremstilling af forholdene, at forholdene er slemme nok; der er ingen grund til at dramatisere dem, sådan at man nærmest får det indtryk, at der ikke findes et fængsel eller et arresthus i kongeriget, hvor man ikke har overskud af narko, og hvor man ikke på samlebånd producerer narkomaner. Hele det forhold, vi diskuterer her i dag, er under rimeligt styr i langt de fleste arresthuse. Det er knap i samme grad under styr i nogle af vore større fængsler. Vi har problemer i en del af vore større, lukkede fængsler, og det er derfor dér, den indsats,

[Justitsministeren]

som er i færd med at blive sat i gang, især vil blive koncentreret. Dels fordi det er dér, problemerne er størst, dels fordi det er dér, vi bedst kan drage erfaringer af de initiativer, der tages.

Derefter vil jeg gerne vende mig til et par bemærkninger, som hr. Erlandsson kom med. Det drejer sig om argumenter, som vi ved tidligere lejligheder i en anden debat har udvekslet synspunkter om, hr. Erlandsson og jeg. Jeg er fortsat af den opfattelse, at hvis man ønsker at få et så godt resultat som muligt af en behandling af narkomaner for deres problemer, så skal den rumme så lidt tvang, som vi overhovedet på nogen måde kan nøjes med. Jeg har set så mange, mange tilfælde, hvor man har påtvunget mennesker en bestemt behandling eller en bestemt fremgangsmåde, at det mest sikre, det har ført til, er en ganske kraftig reaktion, i det sekund man har haft mulighed for at reagere imod tvangen.

Jeg ved godt, at narkomaner er i en ganske særlig afhængighedssituation. Jeg ved godt, at det er nogle af dem, som har sværest ved selv at yde et bidrag til at komme ud af den situation, de er i. Men det gælder også for dem, at det lykkeligste og bedste og mest sikre resultat opnår man i de tilfælde, hvor man kan få dem med, og de dårligste resultater opnår man i de tilfælde, hvor man må anvende de mest tvangsmæssige foranstaltninger.

Det er en af de uhyre vanskelige balancekunster, ikke alene i fængslerne og i den måde, fængslerne bør behandle narkomaner på, men i det hele taget, hvor vi har at gøre med narkomaner også under friere forhold. Der er ikke nogen nem løsning på problemet. Det er ikke nogen løsning at betragte narkomani som en epidemi eller noget andet tilsvarende, noget, der smitter, noget, hvor man skal isolere folk, og så ud fra det komme frem til det resultat, at det må ende i tvangsmæssige foranstaltninger, og når først folk i en tilpas lang periode under tvang har været fri for deres problem – i hvert fald for det aktuelle problem, altså er det, man kalder stoffri, i den forstand i alt fald, at de ikke indtager stoffer i øjeblikket, og at den værste abstinensperiode er overstået – så har man skabt gode muligheder for, at de herefter kan begå sig i samfundet. Sådan er det problem rent faktisk ikke. Det var det ikke, sidste gang hr.

Erlandsson og jeg diskuterede det, og det er det heller ikke i dag. Det er langt, langt sværere at løse det problem. Det klares ikke ved at anvise forenklede fremgangsmåder. Havde det været forholdsvis let at løse, var der en hel del diskussioner, som dette folketing kunne have været foruden.

I en form for konklusion – men samtidig som et svar på de spørgsmål, som bl. a. fru Annelise Gotfredsen og fru Nathalie Lind rettede til mig – vil jeg gerne kort resumere status med hensyn til aktiviteter.

Der er to nye cirkulærer på vej til fængselsvæsenet. Det ene udsendes i næste måned og vil dreje sig om de retningslinjer, der fra cirkulærets fremkomst vil gælde omkring og for afsonere. Umiddelbart derefter vil man være i stand til at udsende et cirkulære med samme formål; det drejer sig om forholdene for varetægtsfanger. Problematikken er noget forskellig – af helt indlysende grunde. Den må være noget forskellig for varetægtsfanger og for afsonere, og derfor er det ikke helt de samme regler, der vil blive foreslået gennemført. Vi er altså så tæt på. Der er tale om en måneds tid, måske lige godt og vel, før det første cirkulære kommer, og umiddelbart derefter følger det andet. Dermed er det spørgsmål, som mange, forståeligt, har rejst i dag, nemlig: hvor bliver retningslinjerne med hensyn til kontrol, visitation osv. af, tidsmæssigt bragt på plads. Jeg har lovet retsudvalget, at i det øjeblik cirkulærene fremkommer, vil retsudvalget få dem tilsendt.

Jeg har også nævnt i min indledning, at vi er ved at være færdige i justitsministeriet med konkrete forslag om bygningsmæssige og personalemæssige forbedringer i nogle af de hårdest belastede lukkede fængsler. Det er klart, at når den indstilling til mig er færdig, skal jeg vurdere, i hvilket omfang det kan klares inden for de budgetter, som justitsministeriet har. Jeg ved, at alle, til trods for at problemet er brændende, gerne ser det løst inden for de gældende budgetrammer. Jeg kan ikke sige præcist, om det kan lade sig gøre, men det er klart, at det papir, der er på vej til mig, og som jeg kender hovedindholdet af allerede på nuværende tidspunkt, har jeg ikke til hensigt at lade ligge, det har jeg til hensigt at tage op, for jeg er fortsat af den opfattelse, at den mest fremadrettede, den mest positive indsats, vi kan gøre, er på det bygningsmæssige, det beskæftigelsesmæssige

[Justitsministeren]

og det personalemæssige område at forbedre mulighederne for, at de ansatte kan gøre deres arbejde tilfredsstillende, som de gerne vil det, og for, at de indsatte kan få de forhold, som de har krav på, uanset at de er afsonere i et fængsel.

Jeg vil også gerne gentage, hvad jeg har sagt tidligere, at der er forsøg på med isolering at opnå forbedringer to steder inden for de lukkede fængsler. Den arbejdsgruppe, som jeg blev skoset lidt for var blevet nedsat, er en arbejdsgruppe, der skal følge de igangværende forsøg, og som skal komme med en indstilling til mig om, hvordan man har til hensigt at fortsætte med hensyn til anbringelser af de særlig hårdt ramte narkomaner og stofforhandlere – altså med at angribe de problemer, som vi må erkende ikke kan løses ved at anvende fortyndingsprincippet. Endelig har jeg bedt om at få lavet en undersøgelse af, om der skabes narkomaner i vore fængsler.

Jeg vil gerne sige til folketinget, at jeg tror ikke, at vi hermed kan betragte os som færdige. Det forestiller jeg mig ikke at vi kan. Jeg sagde i min indledning, at det ville være nødvendigt ikke alene at følge virkningerne af de initiativer, der nu tages, men også at fortsætte tænkningen med hensyn til, hvordan de problemer, der endnu ikke er taget stilling til, skal løses.

Der er flere ordførere, der har nævnt, at vi ikke giver narkomanerne i vore fængsler tilstrækkelig gode behandlingsmuligheder. Jeg deler den opfattelse, at behandlingsmulighederne for narkomaner i vore fængsler bør forbedres. Det er en senere fase i indsatsen at kunne tilbyde bedre behandlingsmuligheder for de indsatte narkomaner. Men inden vi er i stand til at gøre det med nogenlunde sikkerhed for, at den vej, vi går, er rigtig – det kan godt gå hen at blive en temmelig kostbar vej at gå – er det vigtigt for os at vide, om det forsvarligste og rigtigste er at isolere narkomanerne, med de behandlingsmetoder og de problemer, det kan give, eller om det forsvarligste ville være at tilbyde dem en intensiv behandling af både den ene og den anden art i et miljø, der, til trods for at det er et fængselsmiljø, er så nær det normale som muligt, det vil sige et miljø, hvor der er et stort flertal af mennesker, som ikke er narkomaner. Jeg synes bestemt, at den overvejelse skal føres til ende, før vi er i stand til

at sige, hvordan de bedre behandlingsmuligheder, vi skylder vore indsatte narkomaner, skal udformes.

Jeg vil gerne sige om de nødvendige bygningsmæssige forbedringer i de belastede lukkede fængsler, som jeg har i tankerne, og som er ved at være færdigbehandlet i justitsministeriet, at jeg tror ikke, vi kan slutte dermed. Vi er startet 2–3 steder, hvor belastningen er ganske særlig stor, og hvor behovet derfor er ganske særlig stort, men jeg tror, det er rigtigst og ærligst at sige, at vi formentlig ikke kan slutte dermed. For ikke at sige det endnu tydeligere: vi kan ikke slutte dermed.

Knud Lind (FP):

Der er sagt mange rigtige ord i denne debat. Nu venter vi altså bare på handling. Indledningsvis vil jeg give fru Nathalie Lind ret i, at ministerens oplysninger ikke er nok. Vi er stadig på overvejelsernes stade, som fru Nathalie Lind nævnede.

Fru Annelise Gotfredsen var inde på noget af det samme. Fru Annelise Gotfredsen nævnede også noget om, at det kunne betale sig for udlændinge at smugle stoffer til Danmark på grund af de lave straffe. I Berlingske Tidende fra den 5. november 1980 siger hr. kriminalassistent Mogens Lund:

»Udenlandske narkogangstere rekrutterer nye kunder, mellemforhandlere og smuglere i danske fængsler. Det er en af grundene til, at de hårde stoffer trods den ene afsløring efter den anden strømmer ind på det danske narkomarked.«

Til hr. Bernhard Baunsgaard kan jeg kun sige, at jeg bestemt ikke har noget imod udenlandske statsborgere, men jeg har noget imod udenlandske narkoforhandlere. Det er i øvrigt pudsigt, at hver gang jeg hører hr. Bernhard Baunsgaards mærkværdige ordkløverier, kommer jeg altid til at tænke på en sjakal.

Jeg er glad for, at ministeren har læst kriminalforsorgens beretning fra 1979. Det havde fru Ebba Strange ikke. Rectalundersøgelser bruges i et vist omfang, siger justitsministeren. I Nyborg statsfængsel har man, jævnfør personalet, ingen fast ansat læge, men må benytte sig af lægevagten. På det møde, vi havde med de ansatte og tillidsmænd, fællestillidsmand m. v., fik jeg indtryk af, at man

[Knud Lind]

gerne havde set, at den lægevagtsordning var blevet afløst, idet det til tider var meget svært at få lægevagten derhen lige netop i det øjeblik, hvor man skulle bruge den pågældende. Jeg siger det bare til orientering for justitsministeren.

Ministeren gav også et svar angående de hårde stoffer. Det er kun glædeligt, at ministeren kan henvise til et enkelt tilfælde, hvor det ikke var de hårde stoffer, der var skyld i en uro m. v. En svale gør imidlertid ingen sommer. Vi må jo erkende, at der i Danmark sker mange narkodødsfald, som er forårsaget af hårde stoffer.

Til slut vil jeg takke de ordførere, som var enige med mig i, at nu bør der gøres noget, og at det ikke er nok at blive ved med at forhale bekæmpelsen ved at nedsætte nye udvalg. Ministerens redegørelse gav intet nyt under solen angående kampen mod vold og narkotika i fængslerne.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hr. Knud Lind nævnte, at han kom til at tænke på noget bestemt i forbindelse med et af tingets medlemmer. Tanker er som bekendt todfri. Jeg går ud fra, at der ikke var tale om at foretage en sammenligning, for så ville det være blevet påtalt.

Voigt (FP):

Kun en kort bemærkning til ministeren, som fandt anledning til at sige, at min tale var meget dramatisk. Der lå ligesom i det, at jeg mente, man fabrikerede narkomaner på samlebånd. Jeg startede med at sige: kom i fængsel og lær at blive narkoman! Man kan selvfølgelig godt sige, at det kan virke dramatisk. Jeg kan selvfølgelig kun tale for mig selv, men jeg går ud fra, at ministeren har det ligesom jeg, at vi færdes ikke så meget i fængslerne – for ikke at sige, at vi færdes der aldrig, uden at vi er på besøg med retsudvalget – men jeg har mine oplysninger fra en stensikker, pålidelig kilde, nemlig fra folk, der arbejder i fængslet og har været beskæftiget med hårde narkomaner igennem henholdsvis 25 og 10 år. Når de kan sidde og sige til os, at forholdene i Nyborg statsfængsel er at sammenligne med forrige århundredes forbedringshuse på Christianshavn, så synes jeg nok, at min tale var meget mild. Jeg går ud fra, at ministeren har læst den

indstilling, der er kommet fra den arbejdsgruppe, som ministeriet selv har nedsat, men hvis ministeren ikke kan huske den, så bliver jeg nødt til at bede ham om endnu en gang at læse på side 35, hvor de indsatte direkte siger, at et stigende antal beder om at komme i isolation, fordi de ikke længere føler, at personalet kan beskytte dem over for narkoen.

På den baggrund synes jeg nok, det var urimeligt, at ministeren siger, jeg holdt en dramatisk tale. Jeg føler, efter de oplysninger, der er tilgået mig, at den var meget mild. Den burde egentlig have været skrappere.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

I ordet forbedringshus lå sikkert den hensigt, at man ikke ønskede at straffe forbryderne, men at man ønskede at forbedre dem. Den diskussion står stadig, hvorvidt man skal optræde straffende eller forbedrende over for lovovertrædere. Der er dog kommet det til, at kun personer, der har handlet med fri vilje, kan man straffe. Sindssyge straffes ikke, selv om de har begået en lovovertrædelse. Men narkomaner, der er berøvet deres frie vilje, og som på grund af deres narkomisbrug er blevet forbrydere, straffer man ved at indsætte dem i fængsler, hvor man oven i købet ikke forhindrer dem i at fortsætte deres misbrug.

Når jeg før citerede Daumier, var det, fordi jeg ville vise den hykleriske indstilling, som dommerstanden havde eller kunne have. Dommeren sagde: jeg stjæler da ikke, fordi jeg af og til er sulten. Den mand skulle selvfølgelig have noget at spise, så stjal han ikke mere. Den, der handler kriminelt på grund af narkomani, skal man hjælpe af med narkomanien, og det kan man gøre under de lukkede forhold, som han som følge af sin dom er blevet pålagt. At misbruge denne lejlighed til at hjælpe manden, synes jeg er noget, justitsministeren ikke kan være bekendt at stå model til.

Justitsministeren prøver, hver gang vi diskuterer disse spørgsmål, at opkaste sig til en større medicinsk autoritet, end jeg selv er. Jeg har dog noget kendskab til disse forhold og ved, at man ikke kan afvæne en narkoman, medmindre man tager ham i hånden og hjælper ham på den måde, at man afskærer

[Erlendsson]

ham fra at tage de store doser, men giver ham mindre og mindre doser hver dag, indtil han efter en langvarig aftrapning er blevet i stand til at klare sig uden narkotika. Ikke at bruge den lejlighed, man har, når man har indsat en narkokriminel, til at hjælpe ham ud af hans narkomani, det synes jeg er meget, meget forkasteligt. Inden han er kommet så langt, at det hårde pres på ham for at fortsætte med at tage hårde stoffer er afhjulpet, er han ikke tilgængelig for den resocialisering, som naturligvis skal følge bagefter. Men uden starten, uden den lægelige, langvarige, humane aftrapning kommer man ingen vegne med narkomanerne, så kan de bare fortsætte, så kan de bare dø, så kan de bare ligge og flyde rundt omkring. Det er det, justitsministeren vil.

Jimmy Stahr (S):

Den dagsorden, som er foreslået af hr. Voigt, dækker i store træk det indlæg, både ministeren og jeg er kommet med, og vi har ikke noget imod at stemme for den.

I det ligger ikke nogen accept af de forslag, som bl. a. er kommet her under debatten fra hr. Knud Linds side.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Det er kun for en ordens skyld, at jeg tager ordet igen for at gøre hr. Erlendsson opmærksom på, at det ikke er rimeligt at sige her fra talerstolen, at jeg ikke har til hensigt at ville være med til at tilbyde behandling til narkomaner. I min afsluttende bemærkning sagde jeg, at i næste fase må det være en opgave for folketinget at være medvirkende til, at vi får bedre behandlingsmuligheder for indsatte narkomaner, bedre og humane behandlingsmetoder. Det, jeg tager afstand fra, er det, som hr. Erlendsson gang på gang har gjort sig til talsmand for, nemlig de tvangsmæssige foranstaltninger, men det er noget andet.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Hvad kalder justitsministeren indsættelsen af en narkokriminel i Nyborg statsfængsel? Er det ikke en tvangsmæssig foranstaltning – en tvangsmæssig foranstaltning, som kan udnyttes til det gode?

Jeg vil gøre opmærksom på, at i den revisionsbetænkning, som jeg allerede har omtalt, står der på side 7, at i 1971 foreslog justitsministeriet en særlig behandlingsafdeling i ungdomsfængslet i Nyborg. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om man har gode erfaringer fra denne behandlingsafdeling – eller om den aldrig er blevet til noget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Voigt (FP) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 110 stemmer; 14 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forespørgsel til justitsministeren:

Forespørgsel af Ebba Strange (SF) og Lis Starcke (DR):

»Hvilke overvejelser har justitsministeren i forbindelse med fremsættelsen af aktstykke nr. 20, 1980, til finansudvalget gjort sig om at afløse en del af fængselsstraffene med andre former for kriminalforsorg, og hvorledes indgår muligheden for resocialisering af indsatte i justitsministerens overvejelser?«

(Forespørgsel nr. 10. Anmeldt 16/10 80. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 80).

Forhandling

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Så har vi desværre kun denne ene forespørgsel tilbage i dag. Taletiden for ordførerne er aftalt til 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Ebba Strange (SF):

I årene fra 1975 til 1976 skete der et fald i antallet af fængselsafsonere. Det medførte, at der kunne lukkes et antal celler og et antal afsnit rundt omkring i fængslerne.

Omtrent på samme tid nedsatte justitsministeriet en arbejdsgruppe, der skulle undersøge mulighederne for alternativer til fængselsstraf. Denne arbejdsgruppe færdiggjorde i 1977 en betænkning om alternativer. Denne